

Strategia Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035

Naruszewo, 2025

Zamawiający:

Gmina Naruszewo
Naruszewo 19A
09-152 Naruszewo

Wykonawca:

Westmor Consulting Urszula Wódkowska
Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek
Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Zespół autorów:

Kierownik Projektu – Karolina Drzewiecka
Konsultant – Joanna Kaszubska
Analityk – Dominika Kujawa

Spis treści

Wstęp.....	4
1. Wnioski z diagnozy	10
1.1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej gminy.....	11
1.2. Analiza SWOT	16
1.3. Potencjał gminy	19
1.4. Bariery i potrzeby rozwojowe	21
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym, kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych i oczekiwane rezultaty planowanych działań.....	23
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	43
3.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych	43
3.2. System powiązań przyrodniczych	47
3.3. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych.....	51
3.4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej	53
4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	58
4.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu	58
4.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	60
4.3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej	61
4.4. Zasady lokalizacji obiektów handlowych wielkopowierzchniowych w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym	63
4.5. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego	63
4.6. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej	65
4.7. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW.....	67
4.8. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko	68
4.9. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.....	69
4.10. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji	71
5. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań	72
6. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy Naruszewo	74
7. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	75
8. Ramy finansowe i źródła finansowania	79
Spis tabel i rysunków	88

Wstęp

Strategię rozwoju jednostki samorządu terytorialnego sporządza się na podstawie art. 10e. i 10f ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. 2025 poz. 1153).

Strategię rozwoju sporządza się w formie tekstowej oraz graficznej zawierającej zobrazowanie treści, w szczególności: modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej i obszarów strategicznej interwencji.

Strategia rozwoju jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń, implikując przejście ze stanu istniejącego do pożądanego, wyrażonego w wizji rozwoju. Strategia rozwoju stanowi najważniejszy dokument przygotowywany przez samorząd gminny, który określa priorytety i cele rozwoju społeczno-gospodarczego danej jednostki.

Niniejszy dokument strategiczny stanowi również podstawę do opracowania i wdrażania projektów współfinansowanych m.in. ze środków zewnętrznych.

W ramach prac nad strategią rozwoju przeprowadzono diagnozę, której celem była analiza potencjału społeczno-gospodarczego Gminy, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania. Diagnoza jest punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i działań¹.

W oparciu o wnioski z przeprowadzonej analizy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej gminy w Strategii Rozwoju przedstawiono plan działań do 2035 roku. Określone zostały następujące elementy: wizja rozwoju, cele strategiczne i operacyjne oraz sposób realizacji i finansowania Strategii, ze wskazaniem podmiotów zaangażowanych w jej wdrażanie. Ponadto przedstawiono działania, które pozwolą osiągnąć zakładane długookresowe cele strategiczne.

¹ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej gminy z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035 stanowi odrębny raport. W niniejszej Strategii uwzględniono najważniejsze wnioski z diagnozy.

Uwarunkowania programowe

Strategia Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035 stanowi dokument bazowy, który określa, jakie działania powinny być wdrażane, aby wspierać dalszy rozwój Gminy, przede wszystkim w sferze społecznej i gospodarczej, ale także wpływać na ożywienie sfery kulturalnej i turystycznej z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju. Przy jej formułowaniu, pod uwagę wzięto założenia obowiązujących dokumentów strategicznych wyższego rzędu, tj.:

- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030;
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.;
- Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026;
- Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze.

Poniżej dokonano opisu zgodności założeń strategicznych Gminy z dokumentami wyższego rzędu.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia została przyjęta uchwałą Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 roku w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) (M.P. 2017 poz. 260). Głównym celem Strategii jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

W dokumencie określono następujące cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.

Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Cele zakładane do realizacji przez Gminę Naruszewo wpisują się w cele i kierunki działań zawarte w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, głównie w cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu, kierunek interwencji – zwiększenie efektywności programowania rozwoju poprzez zintegrowanie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego oraz zapewnienie realnej partycypacji społecznej, a także Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, kierunki interwencji – aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom miasta, rozwój obszarów wiejskich i wzmocnienie sprawności

administracyjnej samorządów terytorialnych oraz ich zdolności do współpracy z partnerami na rzecz rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. i został przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą nr 102 z dnia 17 września 2019 roku (M.P. 2019 poz. 1060). Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku).

Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Powyższy cel realizowany jest poprzez trzy cele szczegółowe polityki regionalnej:

1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.
2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Założenia strategiczne Gminy Naruszewo zostały określone z uwzględnieniem postanowień Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku

Strategia została przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą nr 105 z dnia 24 września 2019 roku (M.P. z 2019 r. poz. 1055).

Cel główny Strategii brzmi: Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa ruchu uczestników i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym. Zrealizowanie powyższego celu wymagać będzie osiągnięcia następujących kierunków interwencji:

- kierunek interwencji 1: budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce;
- kierunek interwencji 2: poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym;
- kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności;

- kierunek interwencji 4: poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów;
- kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko;
- kierunek interwencji 6: poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

Założenia strategiczne Gminy Naruszewo, obejmujące kształtowanie uporządkowanej struktury przestrzennej poprzez modernizację i rozwój infrastruktury transportowej, poprawę bezpieczeństwa ruchu oraz wzmacnianie komunikacji publicznej, co bezpośrednio wspiera osiągnięcie celu głównego Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026

Program przyjęty został uchwałą numer 242 Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 2023 roku. Dokument stanowi podstawę niezbędną do realizacji ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Głównym celem Programu jest zwiększenie odporności zasobu zabytkowego w Polsce.

Powyższy cel realizowany będzie przez następujące cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1. Weryfikacja wybranego zasobu zabytków i wzmocnienia narzędzi ochrony dziedzictwa o wyjątkowej wartości.

- Kierunek działań 1.1. Podnoszenie wiedzy o wybranych grupach zasobu zabytkowego kraju.
- Kierunek działań 1.2. Ochrona zabytków i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości.
- Kierunek działań 1.3. Realizacja międzynarodowych zobowiązań.

Cel szczegółowy 2. Wzmocnienie potencjału organizacyjnego systemu ochrony zabytków.

- Kierunek działań 2.1. Cyfryzacja procesów administracyjnych.
- Kierunek działań 2.2. Wzmacnianie zastosowania nowych technologii w ochronie zabytków.
- Kierunek działań 2.3. Reforma finansowania ochrony i opieki nad zabytkami.

Cel szczegółowy 3. Rola zabytków w zrównoważonym rozwoju (edukacja i partycypacja).

- Kierunek działań 3.1. Wzmacnianie narzędzi ochrony zabytków wobec zmian klimatycznych.
- Kierunek działań 3.2. Edukacja i podnoszenie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego.

Jednym z celów operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035 jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój oferty kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony i promocji lokalnego dziedzictwa kulturowego. Zgodnie z powyższym oba dokumenty są ze sobą spójne.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

Dokument przyjęty został uchwałą numer 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 roku. Głównym celem strategii wojewódzkiej jest zapewnienie wysokiej jakości życia przez trwały i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska.

Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez realizację działań w obszarach tematycznych rozwoju:

Obszar GOSPODARKA; cel rozwojowy: konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze; kierunki działań:

- Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,
- Rozwój zintegrowanego systemu sprzyjającego generowaniu i absorpcji innowacji,
- Cyfryzacja gospodarki,
- Rozwój konkurencyjnej gospodarki,
- Rozwój miast jako centrów aktywności gospodarczej,
- Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich.

Obszar DOSTĘPNOŚĆ; cel rozwojowy: dostępne i mobilne Mazowsze; kierunki działań:

- Zwiększenie dostępności transportowej i spójności przestrzennej regionu oraz udziału środków transportu przyjaznych dla środowiska, mieszkańców i przestrzeni,
- Rozwój uporządkowanej sieci osadniczej, sprzyjającej wykorzystaniu transportu zbiorowego i ruchowi niezmotoryzowanemu,
- Udrożnienie systemu tranzytowego na pozostałych trasach.

Obszar ŚRODOWISKO I ENERGETYKA; cel rozwojowy: zielone, niskoemisyjne Mazowsze; kierunki działań:

- Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska,
- Proekologiczna transformacja energetyki,
- Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i adaptacja do zmian klimatu,
- Poprawa jakości środowiska.

Obszar SPOŁECZEŃSTWO; cel rozwojowy: Mazowsze zintegrowane społecznie; kierunki działań:

- Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego,
- Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych,
- Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców,
- Rozwój priorytetowych dla województwa dziedzin nauki,
- Włączenie i inteligencja społeczna.

Obszar KULTURA I DZIEDZICTWO; cel rozwojowy: Mazowsze bogate kulturowo; kierunki działań:

- Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego,
- Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji województwa,
- Upowszechnienie kultury i twórczości,
- Kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej.

Strategia Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035 jest zgodna z celami Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, gdyż wspiera ich realizację na poziomie lokalnym. Działania gminy koncentrują się na realizowaniu wszystkich pięciu obszarów tematycznych rozwoju określonych w strategii wojewódzkiej, a spójność ta jest widoczna zarówno na poziomie celów strategicznych, jak i operacyjnych.

W obszarze *gospodarka* strategia gminy rozwija cele wojewódzkie poprzez cel strategiczny „Zrównoważona gospodarka wspierająca lokalną przedsiębiorczość, turystykę i rolnictwo”. Obejmuje to działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i aktywizacji gospodarczej obszarów wiejskich oraz dywersyfikacji lokalnej gospodarki, ujęte w celach operacyjnych „Zapewnienie warunków do inwestowania i rozwoju przedsiębiorczości” i „Wykorzystanie lokalnego potencjału rolnictwa i turystyki”, a także działania związane z cyfryzacją i poprawą infrastruktury telekomunikacyjnej wspierające innowacyjność lokalnych podmiotów.

W obszarze *dostępność* Strategia Gminy Naruszewo odnosi się do celów wojewódzkich poprzez cel strategiczny „Nowoczesna i spójna infrastruktura techniczna, komunikacyjna i mieszkaniowa”. Ujęte w nim cel operacyjny „Sprawna i zmodernizowana infrastruktura komunikacyjna” zakłada rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej oraz rozwój komunikacji publicznej, co wzmacnia spójność transportową gminy z otoczeniem. Z kolei cel operacyjny „Rozwinięta infrastruktura techniczna i mieszkalnictwo” dotyczący rozwoju infrastruktury technicznej i mieszkalnictwa odpowiada kierunkom wojewódzkim związanym z kształtowaniem uporządkowanej sieci osadniczej i lepszym wykorzystaniem istniejących zasobów.

W obszarze *środowisko i energetyka* strategia gminna jest zgodna z celami wojewódzkimi poprzez cel strategiczny „Środowisko naturalne dobrej jakości”. Cel operacyjny „Redukcja emisji zanieczyszczeń i wsparcie działań proekologicznych” koncentruje się na redukcji emisji i wspieraniu inwestycji proekologicznych, m.in. przez termomodernizację budynków, promocję odnawialnych źródeł energii i wsparcie proekologicznych inwestycji prywatnych. Ponadto cel operacyjny „Zwiększona ochrona zasobów przyrodniczych i poprawa jakości środowiska” ukierunkowany na ochronę zasobów przyrodniczych, poprawę jakości środowiska

i zwiększanie retencji wodnej wpisuje się w regionalne działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu i przeciwdziałania skutkom suszy.

W obszarze *społeczeństwo* Strategia Gminy Naruszewo rozwija cele wojewódzkie poprzez cel strategiczny „Wysoka jakość życia mieszkańców”. Cele operacyjne „Kompleksowa oferta edukacyjna i opieki nad dziećmi”, „Wielowymiarowe usługi zdrowotne, pomocy społecznej oraz bezpieczeństwa publicznego” i „Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna” obejmują m.in. rozwój oferty edukacyjno-opiekuńczej dla dzieci, poprawę dostępności i jakości usług zdrowotnych oraz społecznych, jak również wzmacnianie aktywności i integracji społeczności lokalnej. Dzięki temu dokument gminny wspiera regionalne dążenia do wyrównywania szans rozwojowych i zwiększania dostępności usług publicznych na obszarach wiejskich.

W obszarze *kultura i dziedzictwo* strategia gminy odnosi się do celów strategii wojewódzkiej poprzez zapisy zawarte w celu operacyjnym „Dobra dostępność usług kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych”, dotyczącym dostępności usług kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych. Obejmuje to zarówno zachowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego, w tym poprawę stanu obiektów zabytkowych i wzrost świadomości społecznej, jak i wykorzystanie lokalnego potencjału kulturowego i turystycznego na potrzeby rozwoju gospodarczego, co dodatkowo wzmacniają działania przewidziane w celu operacyjnym „Rozwinięta przedsiębiorczość z wykorzystaniem lokalnego potencjału rolnictwa i turystyki”. Dzięki temu Strategia Rozwoju Gminy Naruszewo tworzy spójny, wieloobszarowy system działań zgodny z polityką rozwoju województwa i specyfiką ciechanowskiego obszaru strategicznej interwencji.

1. Wnioski z diagnozy

Zgodnie z art.10a ust.1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2025 poz. 198) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. W ramach przeprowadzonej diagnozy dokonano analizy sfery społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej. Ponadto uwzględniono analizę zdolności inwestycyjnej Gminy i potencjału jakości życia, w tym wyniki badania ankietowego.

Kompleksowa diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Naruszewo na potrzeby opracowania niniejszej Strategii Rozwoju stanowi odrębny raport.

1.1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej gminy

SFERA SPOŁECZNA – WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Sfera społeczna gminy Naruszewo w latach 2020-2025 charakteryzuje się kumulacją wyzwań demograficznych, opiekuńczych i integracyjnych, z jednoczesnym utrzymaniem względnej stabilności bezpieczeństwa publicznego. Liczba mieszkańców zmniejszyła się o 3,92%, a struktura wieku przesunęła się w kierunku populacji starszej: udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł o 1,72%, przy spadku populacji dzieci i młodzieży o 6,85% oraz kurczeniu się zasobu wieku produkcyjnego (spadek o 4,79%). Ujemny przyrost naturalny oraz saldo migracji w całym okresie potwierdzają stały odpływ ludności z gminy. Konsekwencją tych procesów była rosnąca presja na systemy wsparcia senioralnego, spadek puli zasobów pracy oraz wyzwania finansowe i organizacyjne dla usług publicznych.

W edukacji widoczny jest spadek liczby uczniów szkół podstawowych, co związane jest ze spadkiem liczby urodzeń. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w analizowanym okresie uległy poprawie, szczególnie w 2024 roku, a w 2025 roku utrzymały się na poziomie zbliżonym do średnich powiatowych, potwierdzając stabilny postęp w zakresie języka polskiego i języka angielskiego, przy jednoczesnym zróżnicowaniu rezultatów z matematyki. W wychowaniu przedszkolnym utrzymuje się ogólna stabilność liczby dzieci, sieci oddziałów i ciągłości funkcjonowania placówek, z lekką tendencją wzrostową w skali gminy, mimo lokalnego wygaszenia oddziału w Krysku. Jednocześnie w obszarze opieki 0-3 utrzymuje się luka podażowa – brak żłobka lub klubu dziecięcego ogranicza możliwość łączenia ról zawodowych i rodzinnych oraz atrakcyjność osiedleńczą gminy.

Funkcje kulturalne w gminie pełnione są przez Gminną Bibliotekę Publiczną. Mimo zmniejszania się liczby czytelników, wolumen wypożyczeń rósł, co świadczy o aktywnym użytkowaniu jej zasobów. Zaplecze sportowo-rekreacyjne ma charakter rozproszony i podstawowy (boiska, hala w Naruszewie i Nacpolsku świetlice, place zabaw, siłownie plenerowe), co zapewnia ograniczoną dostępność aktywności fizycznej w skali sołectw. Równolegle gmina dysponuje zróżnicowanym zasobem dziedzictwa, którego stan częściowo wymaga wsparcia.

Opieka zdrowotna w gminie opiera się na jednym podmiocie POZ i dwóch aptekach. Po pandemicznych wahaniami liczby świadczeń w 2024 roku nastąpił wyraźny spadek liczby porad ogółem, a ograniczona dostępność nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej utrzymuje barierę dostępową, szczególnie dla osób starszych i rodzin z małymi dziećmi.

W obszarze aktywności obywatelskiej widoczny jest wzrost frekwencji w wyborach ogólnokrajowych i prezydenckich przy spadku zaangażowania w wyborach samorządowych w 2024 roku, co może odzwierciedlać słabszą mobilizację na poziomie lokalnym.

Bezpieczeństwo publiczne pozostaje na stabilnym poziomie. Sieć dziewięciu OSP, w tym dwóch jednostek w KSRG, zapewnia skuteczne reagowanie, czemu towarzyszy długookresowy spadek liczby pożarów i brak zdarzeń dużej skali. Dominują interwencje wobec miejscowych zagrożeń i zdarzeń medycznych, wrażliwe na epizody pogodowe i natężenie ruchu drogowego. Rozwinięty moduł zarządzania kryzysowego zwiększa gotowość operacyjną, jednak wymaga dalszego doposażenia w kontekście odporności na zjawiska ekstremalne oraz utrzymania sprawności systemów ostrzegania.

Obraz sfery społecznej to połączenie narastających wyzwań demograficznych i usługowych z rosnącą rolą instytucji środowiskowych oraz kapitału społecznego. Kierunki działań powinny koncentrować się na podniesieniu atrakcyjności osiedleńczej i zatrzymaniu odpływu ludności (rozwój opieki 0-3 i zapewnienie bezpiecznego i zorganizowanego systemu dowozu dzieci do szkół), wzmocnieniu jakości kształcenia (zajęcia dodatkowe, wsparcie metodyczne), integracji i profilaktyce zdrowotno-społecznej (programy senioralne, przeciwdziałanie uzależnieniom, mobilne akcje profilaktyczne), uporządkowaniu i animacji oferty kulturalno-sportowej przez bibliotekę i świetlice oraz ochronie dziedzictwa poprzez instrumenty planistyczne i dotacyjne.

SFERA GOSPODARCZA – WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Sfera gospodarcza Gminy Naruszewo ma wyraźnie wiejski charakter i opiera się przede wszystkim na rolnictwie oraz mikroprzedsiębiorczości, jednak pozostaje w fazie stopniowej transformacji strukturalnej. Lokalna gospodarka funkcjonuje jako system o niskim stopniu uprzemysłowienia, w którym dominują niewielkie podmioty gospodarcze o ograniczonej skali działania. Struktura ta przekłada się na umiarkowaną dynamikę rozwoju rynku pracy oraz ograniczoną zdolność gminy do generowania stabilnych miejsc zatrudnienia, co w konsekwencji sprzyja utrzymywaniu się zjawiska dojazdów do pracy do większych ośrodków miejskich, w szczególności Płońska i Warszawy.

Jednocześnie Gmina Naruszewo dysponuje istotnym potencjałem wynikającym z lokalnych uwarunkowań, który stanowi podstawę do dalszego rozwoju gospodarczego. Kluczowym atutem jest silna baza rolnicza, oparta na wysokiej jakości glebach i położeniu w strategicznym obszarze żywielskim, co stwarza dogodne warunki do rozwoju nowoczesnego, wyspecjalizowanego rolnictwa oraz lokalnego przetwórstwa. Gmina wyraźnie akcentuje potrzebę wzmacniania pozycji producentów rolnych poprzez skracanie łańcuchów dostaw, w tym planowane utworzenie targowiska gminnego, które ma ułatwić bezpośredni zbyty produktów rolnych i zwiększyć dochody gospodarstw.

Istotnym, uzupełniającym kierunkiem rozwoju gospodarczego jest turystyka, oparta na walorach przyrodniczych oraz spokojnym, wiejskim krajobrazie gminy. Zakłada się rozwój funkcji rekreacyjnych i turystyki aktywnej, w szczególności pieszo-rowerowej, jako elementu tzw. gospodarki czasu wolnego. Kierunek ten postrzegany jest nie tylko jako sposób dywersyfikacji lokalnej gospodarki, lecz także jako potencjalne źródło dodatkowych miejsc pracy i impuls do rozwoju usług towarzyszących, w tym gastronomii i drobnej przedsiębiorczości.

Rozwój gospodarczy gminy w znacznym stopniu uzależniony jest od jakości infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Władze samorządowe jednoznacznie wskazują inwestycje drogowe, poprawę dostępności transportowej oraz rozwój odnawialnych źródeł energii jako kluczowe instrumenty wzmacniania atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności lokalnych podmiotów gospodarczych. Modernizacja dróg gminnych, skracanie czasu dojazdu do miejsc pracy i działalności gospodarczej oraz obniżanie kosztów energii mają tworzyć bardziej sprzyjające warunki dla prowadzenia działalności ekonomicznej.

Pomimo dostrzegalnych pozytywnych tendencji, takich jak wzrost liczby podmiotów gospodarczych, spadek bezrobocia oraz rosnące wpływy z podatków dochodowych, gospodarka gminy nadal boryka się z istotnymi barierami strukturalnymi. Należą do nich przede wszystkim brak przygotowanych terenów inwestycyjnych, rozproszona zabudowa oraz dominacja mikroprzedsiębiorstw, co ogranicza odporność lokalnej gospodarki na wahania koniunktury i zmniejsza potencjał innowacyjny. Brak dużych pracodawców powoduje, że rynek pracy pozostaje silnie powiązany z ośrodkami zewnętrznymi.

W tym kontekście rola samorządu lokalnego polega głównie na tworzeniu warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu, a nie bezpośrednim kreowaniu dużych inwestycji. Gmina przyjmuje funkcję koordynatora i stymulatora rozwoju, koncentrując się na inwestycjach infrastrukturalnych, wsparciu merytorycznym dla rolników i przedsiębiorców, działaniach promocyjnych oraz inicjowaniu współpracy i zrzeszania się lokalnych podmiotów. Taki model odpowiada specyfice gminy wiejskiej i bazuje na stopniowym wzmacnianiu lokalnych zasobów.

Podsumowując, gospodarka Gminy Naruszewo ma rolniczy charakter. Dominują gospodarstwa prowadzące produkcję roślinną i zwierzęcą, a obok nich występują także gospodarstwa sadownicze. Lokalna aktywność gospodarcza opiera się głównie na mikroprzedsiębiorczości usługowo-handlowej. W zakresie turystyki i rekreacji gmina ma atuty środowiskowe, ale zainwestowanie turystyczne jest niewielkie.

SFERA PRZESTRZENNA – WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Sfera przestrzenna gminy Naruszewo kształtowana jest przez rolniczy charakter użytkowania gruntów, rozproszony model osadniczy oraz peryferyjne choć poprawiające się, powiązania

transportowe. Jednostka obejmuje 160 km² (11,56% powiatu płońskiego), graniczy z gminami Dzierżanin, Płońsk, Żałuski, Czerwińsk nad Wisłą, Wyszogród, Mała Wieś i Bulkowo, a jej 33 sołectwa skupiają łącznie 42 miejscowości. Niska gęstość zaludnienia (około 38 os./km²) i brak wyraźnych ośrodków osadniczych poza Nacpolskiem skutkują znacznym rozproszeniem zabudowy, co wprost przekłada się na wysokie jednostkowe koszty budowy i utrzymania infrastruktury liniowej oraz usług publicznych.

Dostępność zewnętrzna opiera się na drogach krajowych i wojewódzkich, przede wszystkim DK50 oraz DW570 i DW571, z powiązaniem do Płońska, Wyszogrodu i węzłów trasy krajowej numer 7/S7. W latach 2022-2024 sieć dróg gminnych wzrosła przy równoczesnym zwiększeniu odcinków o nawierzchni twardej ulepszonej, co poprawia standard techniczny i komfort podróży, lecz nie eliminuje wyzwań wynikających z konieczności utrzymywania wielu kilometrów dróg rozproszonych po całym obszarze. Brak infrastruktury kolejowej na terenie gminy oraz oddalenie od najbliższej linii i stacji ograniczają dywersyfikację środków transportu, a funkcję lotniczego węzła obsługi pełni port Warszawa-Modlin w odległości około 60 km.

W perspektywie średnioterminowej kluczowe znaczenie mają prace planistyczne dla S10 i S50 oraz pełne domknięcie modernizacji S7, które skracają czas dojazdu do Warszawy do około 40 minut i wzmacniają powiązania metropolitalne, zwiększając atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną obszaru.

Zasób mieszkaniowy wykazuje systematyczną poprawę: w latach 2020-2024 liczba budynków mieszkalnych wzrosła z 1 702 do 1 725, a wskaźnik mieszkań na 1 000 mieszkańców z 323 do 343. Równolegle zwiększyła się przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę z 25,7 m² do 27,4 m², co jest wskaźnikiem wzrostu standardu mieszkaniowego, natomiast zasób komunalny w 2024 roku obejmował 9 lokali.

W zakresie infrastruktury technicznej gmina dysponuje dobrze rozwiniętą i wieloźródłową siecią wodociągową opartą na kilku stacjach uzdatniania wody, zapewniającą stabilność dostaw w większości sołectw. Poziom skanalizowania pozostaje niski – funkcjonują dwie niewielkie oczyszczalnie obsługujące ograniczone obszary, a podstawą gospodarki ściekowej są zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie. Na terenie gminy nie występuje sieć gazowa, co skutkuje dominacją indywidualnych źródeł ciepła oraz wykorzystaniem gazu płynnego w zbiornikach przydomowych. Zasilanie elektroenergetyczne oparte jest o sieć średniego i niskiego napięcia z głównych punktów zasilających poza granicami gminy. System zapewnia pokrycie potrzeb, lecz wymaga sukcesywnych modernizacji i doinwestowania w węzłach o narastającym obciążeniu. Infrastruktura telekomunikacyjna bazuje przede wszystkim na dostępie radiowym, z ograniczonym zasięgiem sieci światłowodowych, co różnicuje jakościowo dostęp do usług cyfrowych i pracy zdalnej pomiędzy miejscowościami.

Gospodarka odpadami jest zorganizowana w oparciu o operatora zewnętrznego i PSZOK w Naruszewie. Rośnie udział frakcji zbieranych selektywnie, lecz nadal znaczący pozostaje strumień odpadów zmieszanych, co wymaga dalszej edukacji i optymalizacji systemu. Równolegle realizowany jest program usuwania wyrobów zawierających azbest, którego kontynuacja i pilność usuwania pozostaje istotnym zadaniem środowiskowym.

Obszar ten charakteryzuje się cennymi walorami przyrodniczymi i rolniczymi. Dostępność drogowa stopniowo się poprawia, ale wciąż brakuje kanalizacji i sieci światłowodowej.

W planowaniu przestrzennym należy skupić się na rozbudowie infrastruktury sieciowej, modernizacji dróg lokalnych, przygotowaniu terenów pod zabudowę mieszkaniową i działalność gospodarczą oraz na wykorzystaniu nowych dróg do rozwoju lokalnych ośrodków usługowych, z zachowaniem ochrony środowiska.

SFERA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA – WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Sfera klimatyczno-środowiskowa gminy Naruszewo kształtowana jest przez warunki charakterystyczne dla regionu mazowiecko-podlaskiego: z wyraźną zmiennością pór roku, długim okresem wegetacyjnym oraz umiarkowanymi sumami opadów. Układ cyrkulacyjny sprzyja przewadze wiatrów z sektora zachodniego, a warunki termiczne są wystarczające dla stabilnej produkcji rolnej. W ocenie jakości powietrza gmina znajduje się w strefie, która co do zasady spełnia standardy dla większości zanieczyszczeń, natomiast utrzymują się przekroczenia celu długoterminowego dla ozonu oraz problem benzo(a)pirenu w sezonie grzewczym, co pozostaje typowe dla obszarów o rozproszonej zabudowie i indywidualnych źródłach ciepła. W tym kontekście znaczenie mają prowadzone działania ograniczające niską emisję i wspierające transformację energetyczną (miedzy innymi programy wymiany źródeł ciepła, montaż instalacji OZE, modernizacje budynków oraz eliminacja wyrobów zawierających azbest).

Walory przyrodnicze gminy stanowią istotny czynnik jakości środowiska i kierunków zagospodarowania: obecność rezerwatu przyrody, obszarów chronionego krajobrazu, obszaru Natura 2000 oraz licznych pomników przyrody i użytków ekologicznych wzmacnia ciągłość ekologiczną i różnorodność biologiczną, a jednocześnie nakłada wymogi ładu przestrzennego i ograniczania presji inwestycyjnej. Udział kompleksów leśnych oraz mozaika siedlisk (rolne, leśne, łąkowe i wodno-błotne) sprzyjają kształtowaniu korzystnego mikroklimatu i retencji krajobrazowej. Zasoby wodne mają charakter zróżnicowany: wody powierzchniowe wykazują lokalnie obniżony stan elementów jakości, podczas gdy wody podziemne utrzymują dobry stan chemiczny i ilościowy. Nie identyfikuje się terenów ryzyka i zagrożenia powodziowego.

Uwarunkowania geologiczno-glebowe są zróżnicowane przestrzennie: od gleb o wysokiej przydatności rolniczej w części gminy po słabsze kompleksy podatne na przesuszenie.

Zróżnicowanie to wpływa na strukturę produkcji rolniczej i wskazuje na potrzebę działań agrotechnicznych poprawiających bilans wodny.

Na terenie gminy występują udokumentowane złoża kruszyw, co generuje lokalną presję eksploatacyjną, która wymaga kontroli środowiskowej. Zidentyfikowano także punktowe obszary predyspozycji do ruchów masowych.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy, kluczowymi kierunkami pozostają: dalsza redukcja emisji z sektora komunalno-bytowego poprzez termomodernizację i wymianę źródeł ciepła, rozwój OZE z priorytetem dla fotowoltaiki i rozwiązań hybrydowych (na przykład z pompami ciepła), ochrona i łączenie cennych przyrodniczo obszarów oraz wzmacnianie retencji i bioróżnorodności. Przy rozproszonym osadnictwie i braku sieci gazowej działania te, łącznie z kontynuacją programów środowiskowych i proekologicznej edukacji, są najskuteczniejszą ścieżką ograniczania negatywnego wpływu na klimat lokalny i poprawy jakości życia mieszkańców.

1.2. Analiza SWOT

Poniżej przedstawiono tabele, w których określono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym, które wywierają wpływ na dalszy rozwój gminy.

Tabela 1. Analiza SWOT – wymiar społeczny

Mocne strony	Słabe strony
• duża liczba ludności w wieku produkcyjnym, • stabilne funkcjonowanie instytucji edukacyjnych (pięć szkół podstawowych z własnymi oddziałami przedszkolnymi), • wzrost jakości nauczania (poprawa wyników egzaminu ósmoklasisty), • bogate lokalne dziedzictwo kulturowe i zabytkowe, • stabilne funkcjonowanie podmiotów pomocy społecznej na terenie gminy, • aktywność organizacji społecznych (funkcjonowanie licznych stowarzyszeń, fundacji, klubów sportowych i senioralnych), • dobry poziom bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowego (policja, straż pożarna).	• negatywne trendy demograficzne (ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji mające przełożenie na spadek liczby ludności), • rosnący udział ludności w wieku poprodukcyjnym, • spadek liczby uczniów w szkołach, • brak instytucjonalnej opieki dla dzieci do lat 3 (żłobka lub klubu dziecięcego), • zróżnicowany poziom wyników edukacyjnych (duże rozbieżności między szkołami, niestabilność wyników egzaminów w małych placówkach), • niski współczynnik skolaryzacji brutto w porównaniu do regionu, • słabo rozwinięta infrastruktura kultury, sportu i rekreacji, • degradacja części zasobów zabytkowych, • wysoki odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, • brak nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej, • ograniczone możliwości finansowe gminy w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej.
Szanse	Zagrożenia

• pozyskiwanie środków zewnętrznych (unijnych i krajowych), • rozwój usług opiekuńczych i środowiskowych dla seniorów, • wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako czynnika rozwoju turystyki i edukacji lokalnej, • rozwój inicjatyw społecznych i ekonomii społecznej, • wspieranie rodzin i polityki prorodzinnej, • digitalizacja i upowszechnianie usług online, • działania edukacyjne i profilaktyczne w zakresie uzależnień oraz zdrowia psychicznego, • wzrost współpracy międzyinstytucjonalnej – zwiększenie integracji organizacji pozarządowych (NGO) oraz inicjatyw lokalnych.	• postępująca depopulacja i odpływ ludności, • pogłębiający się proces starzenia się społeczeństwa, • wysokie ryzyko ubóstwa i bezrobocia strukturalnego, • odpływ uczniów i młodzieży do innych ośrodków poza terenem gminy, • ograniczona mobilność mieszkańców wsi, • zjawisko uzależnień i problemów zdrowia psychicznego, • degradacja dziedzictwa kulturowego i krajobrazu wiejskiego, • zmiany klimatyczne i wzrost liczby miejscowych zagrożeń, • spadek zaangażowania społecznego w skali lokalnej.
--	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2. Analiza SWOT – wymiar gospodarczy

Mocne strony	Słabe strony
• systematyczny wzrost podmiotów gospodarczych, • wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, • stabilizacja wpływów z podatków (PIT i CIT), • dobre skomunikowanie z ośrodkami ponadlokalnymi (Płońsk, Warszawa).	• niska intensywność przedsiębiorczości względem regionu, • brak średnich i dużych przedsiębiorstw – brak lokalnych liderów gospodarczych, • brak terenów inwestycyjnych i stref gospodarczych, • słaba struktura przestrzenna i rozproszona zabudowa (zwiększone koszty infrastruktury technicznej oraz utrudnione tworzenie efektów aglomeracyjnych; utrudnienia w prowadzeniu działalności).
Szanse	Zagrożenia
• możliwość pozyskania środków zewnętrznych (unijnych lub krajowych), • tworzenie lokalnych stref aktywności gospodarczej, • wzrost znaczenia gospodarki niskoemisyjnej i zielonych technologii, • rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego i produktów lokalnych, • cyfryzacja działalności gospodarczej, • wykorzystanie poprawiającej się infrastruktury drogowej, • zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej, • współpraca międzygminna, międzyregionalna, • aktywizacja kobiet i osób starszych na rynku pracy, • rozwój turystyki wiejskiej, ekologicznej i agroturystyki.	• depopulacja i odpływ młodych pracowników, • starzenie się społeczeństwa i kurczenie się zasobów pracy, • utrzymujące się różnice dotyczące przedsiębiorczości w stosunku do średnich wojewódzkich i krajowych, • zmienność otoczenia makroekonomicznego (wpływ inflacji, kosztów energii i niestabilności fiskalnej na mikrofirmy), • konkurencja sąsiednich gmin o lepiej przygotowanych terenach inwestycyjnych, • niska odporność gospodarki lokalnej na kryzysy zewnętrzne, • rosnące koszty działalności gospodarczej, • presja regulacyjna i podatkowa, • postępująca automatyzacja i cyfryzacja bez równoległego wzrostu kompetencji cyfrowych (ryzyko marginalizacji części przedsiębiorców), • zanik tradycyjnych form gospodarki rolnej.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 3. Analiza SWOT – wymiar przestrzenny

Mocne strony	Słabe strony
• dogodne położenie geograficzne – gmina zlokalizowana w strefie oddziaływania Warszawy (ok. 45 km) i Płońska (ok. 11 km), w bezpośrednim zasięgu głównych korytarzy transportowych północnego Mazowsza, • dobrze rozwinięta sieć drogowa o rosnącym standardzie technicznym, • dostępność do dróg wyższej rangi, • poprawa warunków mieszkaniowych, • wysoki poziom zwodociągowania, • pełne zaspokojenie lokalnych potrzeb w zakresie dostaw energii elektrycznej, • skuteczny system gospodarowania odpadami komunalnymi, • wzrost poziomu segregacji odpadów i świadomości ekologicznej mieszkańców, • sukcesywna realizacja programu usuwania azbestu.	• brak sieci gazowej i centralnego systemu ciepłowniczego, • niski stopień skanalizowania gminy, • rozproszona struktura osadnicza, • brak ciągłej sieci dróg rowerowych, • zróżnicowana jakość dostępu do internetu, • utrzymujący się wysoki udział odpadów zmieszanych, • niewielki zasób mieszkań komunalnych.
Szanse	Zagrożenia
• planowane inwestycje w infrastrukturę drogową wyższego rzędu (S10, S50, S7), • możliwość pozyskania środków z programów unijnych i krajowych, • rozwój infrastruktury światłowodowej i usług cyfrowych, • dywersyfikacja energetyczna i rozwój OZE, • odnawianie przestrzeni wiejskich i poprawa estetyki krajobrazu, • rozwój budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego i osiedleńczego, • rozwój mobilności niskoemisyjnej i transportu rowerowego, • kontynuacja programu usuwania azbestu i edukacja ekologiczna, • możliwość utworzenia lokalnych terenów aktywizacji gospodarczej.	• postępujące rozproszenie zabudowy i presja urbanizacyjna, • starzenie się infrastruktury technicznej, • ograniczona dostępność terenów uzbrojonych pod inwestycje, • niska gęstość zaludnienia, • zmiany klimatyczne i ryzyka środowiskowe, • brak rozwoju infrastruktury kolejowej i publicznego transportu zbiorowego, • rosnące koszty eksploatacji infrastruktury, • niewystarczająca liczba terenów pod zabudowę mieszkaniową o pełnym uzbrojeniu, • nierówny dostęp do internetu szerokopasmowego, • ryzyko degradacji krajobrazu rolniczego i walorów przyrodniczych.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 4. Analiza SWOT – wymiar klimatyczno-środowiskowy

Mocne strony	Słabe strony
• korzystne warunki klimatyczne dla rolnictwa i OZE, • dobry stan chemiczny i ilościowy wód podziemnych, • brak obszarów zagrożenia i ryzyka powodziowego, • zróżnicowany system form ochrony przyrody (rezerwat przyrody, obszary chronionego krajobrazu, obszar Natura 2000, użytki ekologiczne i pomniki przyrody),	• utrzymujące się przekroczenia dla ozonu (O₃) i benzo(a)pirenu (B(a)P) – problem niskiej emisji z indywidualnych źródeł ciepła i napływu zanieczyszczeń transgranicznych, • zły stan chemiczny części wód powierzchniowych, • deficyt wód powierzchniowych i zagrożenie suszą hydrologiczną, • niewielka powierzchnia terenów zieleni urządzonej,

• znacząca lesistość i udział gruntów publicznych, • postępujące działania proekologiczne, wysoka świadomość ekologiczna i działania edukacyjne.	• lokalne punkty zagrożenia ruchami masowymi, • zróżnicowana jakość gleb i podatność na degradację.
Szanse	Zagrożenia
• transformacja energetyczna i finansowanie OZE, • zwiększenie retencji i adaptacja do zmian klimatu, • rozwój ekoturystyki i turystyki przyrodniczej, • modernizacja systemów grzewczych i wymiana źródeł ciepła, • zastosowanie innowacyjnych technologii środowiskowych, • wzrost świadomości społecznej i partycypacji mieszkańców, • rozwój systemów informacji środowiskowej.	• postępujące zmiany klimatu (wzrost częstotliwości susz, ekstremalnych zjawisk pogodowych i spadek zasobów wodnych), • nasilenie zanieczyszczeń powietrza w sezonie grzewczym, • brak systemowych działań w zakresie ochrony powietrza na poziomie regionalnym – utrudnione osiągnięcie celów długoterminowych dla ozonu, • degradacja gleb i spadek bioróżnorodności, • nielegalne składowanie i spalanie odpadów, • deficyt wód powierzchniowych, • niewystarczające finansowanie inwestycji prośrodowiskowych, • kolizje przestrzenne inwestycji z obszarami chronionymi i formami ochrony przyrody, • niska odporność środowiska na presję antropogeniczną.

Źródło: Opracowanie własne

1.3. Potencjał gminy

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej zidentyfikowano zasoby oraz produkty i usługi, mogące przynieść korzyści bezpośrednie lub pośrednie dla mieszkańców Gminy Naruszewo.

Do głównych atutów gminy, świadczących o jej potencjale rozwojowym należą następujące zasoby oraz produkty i usługi:

a) zasoby (charakterystyczne, nieprzetworzone i użyteczne elementy, materialne lub niematerialne, którymi dysponuje gmina):

— położenie geograficzne i komunikacyjne – Gmina Naruszewo położona jest w południowo-zachodniej części powiatu płońskiego, w województwie mazowieckim, w zasięgu oddziaływania aglomeracji warszawskiej. Przez jej teren przebiegają ważne ciągi drogowe o znaczeniu krajowym i regionalnym, w tym droga krajowa numer 50 (DK50) oraz drogi wojewódzkie numer 570 i 571, a także rozbudowana sieć dróg powiatowych łączących gminę z sąsiednimi miejscowościami i głównymi trasami komunikacyjnymi, takimi jak DK7 (Warszawa-Gdańsk). Lokalizacja w sąsiedztwie planowanych dróg ekspresowych S10 i S50 zapewni w przyszłości dogodny dostęp do głównych ośrodków gospodarczych Mazowsza, zwiększając atrakcyjność inwestycyjną gminy oraz mobilność mieszkańców. Bliskość ważnych szlaków komunikacyjnych stanowi istotny czynnik wspierający rozwój usług transportowych, logistycznych oraz turystyki tranzytowej,

- zasoby przyrodnicze i krajobrazowe – obszar gminy charakteryzuje się zróżnicowanym środowiskiem naturalnym – przez jej obszar przepływają rzeki Żurawianka i Naruszwka, będące dopływami Wkry. Teren gminy cechuje się niskim poziomem zanieczyszczeń i umiarkowaną antropopresją, co sprzyja rozwojowi funkcji ekologicznych i rolniczych. Występują tu urodzajne gleby oraz obszary o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, które mogą stanowić podstawę rozwoju rolnictwa ekologicznego, ekoturystyki oraz działań w zakresie ochrony różnorodności biologicznej. Dodatkowym atutem jest występowanie tu zróżnicowanych obszarów cennych ekologicznie oraz form ochrony przyrody (Rezerwat Przyrody Noskowo, Naruszewski Obszar Chronionego Krajobrazu, Krysko-Joniecki Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszar Natura 2000 Mopki w Naruszewie, użytki ekologiczne, pomniki przyrody),
 - obiekty zabytkowe oraz dziedzictwo kulturowe i historyczne – na terenie gminy zlokalizowanych jest wiele obiektów zabytkowych o wysokiej wartości historycznej, w tym zespół pałacowo-parkowy w Nacpolsku, dwór w Strzembowie, kościoły parafialne w Naruszewie i Radzyminie, a także grodziska wczesnośredniowieczne w Pieścidłach i Radzyminie. Zasoby te stanowią potencjał dla rozwoju turystyki kulturowej, edukacyjnej i krajoznawczej, a także wzmacniają lokalną tożsamość społeczną,
 - Gmina Naruszewo ma charakter rolniczy, z dominacją gospodarstw średnich i dużych, co stwarza możliwości rozwoju produkcji rolno-spożywczej, w tym kierunków specjalistycznych. Struktura agrarna oraz jakość gleb sprzyjają wdrażaniu nowoczesnych technologii rolniczych oraz tworzeniu lokalnych marek produktów rolnych.
- b) produkty i usługi (materialne produkty, zdarzenia oraz usługi, które są oferowane przez gminę):
- dostępność podstawowej infrastruktury edukacyjnej (szkoły podstawowe, przedszkola) – na terenie gminy funkcjonują przedszkola i szkoły podstawowe, zaspokajające podstawowe potrzeby oświatowo-wychowawcze. Obecność tej infrastruktury wspiera stabilność demograficzną, poprawia jakość życia rodzin oraz ogranicza konieczność dojazdów dzieci do szkół w innych gminach,
 - dostępność usług publicznych i społecznych – jednostka zapewnia mieszkańcom dostęp do podstawowych usług społecznych, zdrowotnych i kulturalnych. Działają tu ośrodek zdrowia, biblioteka publiczna oraz lokalne podmioty pomocy społecznej, które pełnią ważną rolę w integracji i aktywizacji mieszkańców oraz podnoszeniu jakości życia na obszarach wiejskich,

- potencjał turystyczny i rekreacyjny – połączenie walorów przyrodniczych, kulturowych i dogodnej lokalizacji sprzyja rozwojowi turystyki weekendowej, agroturystyki oraz różnym formom rekreacji aktywnej,
- bezpieczeństwo publiczne i kapitał społeczny – wysoki poziom bezpieczeństwa oraz sprawnie funkcjonujące jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych i organizacje społeczne wzmacniają integrację lokalną i atrakcyjność osadniczą gminy.

Potencjał rozwojowy Gminy Naruszewo opiera się głównie na wymienionych powyżej zasobach o charakterze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym, jak również na oferowanych produktach i usługach.

1.4. Bariery i potrzeby rozwojowe

Bariery rozwojowe stanowią niekorzystne zjawiska, niewykorzystane potencjały lub wewnętrzne i zewnętrzne czynniki uniemożliwiające lub utrudniające rozwój. Bariery rozwojowe przedstawiono w układzie: przyczyna → problem → potrzeba rozwojowa.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Naruszewo określono przyczyny, problemy i potrzeby rozwojowe, które przedstawiono w poniższej tabeli w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym.

Tabela 5. Problemy, przyczyny i potrzeby rozwojowe gminy

Przyczyna	Problem	Potrzeba rozwojowa
Wymiar społeczny		
Brak miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobków i klubów dziecięcych).	Ograniczona dostępność opieki nad dziećmi do lat 3	- Utworzenie żłobka publicznego lub wspieranie tworzenia placówek niepublicznych, - Wdrożenie gminnego programu opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat (na przykład opiekunowie dzienni), - Zabezpieczenie środków krajowych i unijnych na infrastrukturę opiekuńczą i kadry.
- Ograniczona oferta dla osób starszych, - Niedostosowana infrastruktura dla osób w podeszłym wieku.	Niewystarczająca oferta skierowana do seniorów	- Rozwój programów aktywizujących seniorów, na przykład kluby seniora, zajęcia rekreacyjne, edukacyjne i integracyjne, - Ułatwienie dostępu do usług opiekuńczych i zdrowotnych dla osób starszych, - Utworzenie domu dziennego pobytu lub centrum aktywizacji seniorów.
Ograniczona oferta i dostępność usług w zakresie kultury, sportu rekreacji	Niski poziom uczestnictwa społeczności lokalnej w kulturze i rekreacji	- Rozwój infrastruktury, rekreacyjnej sportowej i kulturalnej, - Rozszerzenie oferty zajęć kulturalnych i sportowych dla różnych grup wiekowych,

Przyczyna	Problem	Potrzeba rozwojowa
		Wsparcie organizacji pozarządowych działających w sferze kultury i sportu.
Wymiar gospodarczy		
- Brak specjalnych stref inwestycyjnych, terenów o przeznaczeniu produkcyjno-usługowym, - Niski poziom dywersyfikacji gospodarki lokalnej i dominacja funkcji rolniczej.	Niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych	- Wyznaczenie terenów inwestycyjnych w aktach planistycznych – tworzenie lokalnych stref aktywności gospodarczej lub inkubatorów przedsiębiorczości, - Opracowanie pakietu zachęt inwestycyjnych (na przykład ulgi podatkowe, preferencyjne dzierżawy, uproszczone procedury administracyjne), - Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę techniczną (woda, kanalizacja, energia, drogi dojazdowe), - Promocja gospodarcza gminy i jej walorów inwestycyjnych, - Wspieranie rozwoju działalności pozarolniczej i mikroprzedsiębiorstw.
Wymiar przestrzenny		
- Nierównomierny poziom uzbrojenia technicznego terenów wiejskich, - Brak kompleksowego programu modernizacji infrastruktury oraz wysokie koszty jednostkowe inwestycji w rozproszonym osadnictwie.	Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna	- Rozbudowa sieci kanalizacyjnej, - Modernizacja infrastruktury energetycznej, - Rozwój sieci telekomunikacyjnej w tym dostępu usług do internetu (szczególnie szerokopasmowego), - Zwiększenie gęstości i jakości sieci dróg lokalnych, w tym poprawa nawierzchni, - Pozyskiwanie środków zewnętrznych na inwestycje techniczne.
Wymiar klimatyczno-środowiskowy		
- Brak kompleksowej strategii energetycznej gminy i mechanizmów wsparcia dla mieszkańców w zakresie instalacji OZE, - Ograniczona świadomość ekologiczna oraz bariery finansowe inwestorów indywidualnych.	Niewystarczające wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE)	- Rozwój instalacji fotowoltaicznych i pomp ciepła w budynkach publicznych i prywatnych, - Wsparcie finansowe i doradcze dla mieszkańców w zakresie inwestycji w OZE, - Opracowanie lokalnego planu transformacji energetycznej, - Promocja dobrych praktyk i kampanie edukacyjne dotyczące odnawialnych źródeł energii.
- Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura wodno-ściekowa, - Nierównomierny zasięg sieci kanalizacyjnej, - Przestarzała infrastruktura gospodarki odpadami.	Problemy w zakresie gospodarowania odpadami i gospodarki wodno-ściekowej	- Modernizacja i rozbudowa systemów kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków, tam gdzie jest to ekonomicznie uzasadnione, - Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

Przyczyna	Problem	Potrzeba rozwojowa
		- Rozwój selektywnej zbiórki odpadów i edukacji ekologicznej, - Wdrożenie systemu monitorowania gospodarki odpadami.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej gminy

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym, kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych i oczekiwane rezultaty planowanych działań

Strategia Rozwoju powinna stanowić dokument bazowy, wspierać i synergicznie wpływać na realizację celów i działań sprecyzowanych w innych dokumentach planistycznych i strategicznych Gminy, wpływając na ożywienie społeczno-gospodarcze.

Wizja rozwoju określa stan docelowy, do którego władze lokalne oraz ich partnerzy będą dążyć, wykorzystując możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szans pojawiających się w najbliższym otoczeniu. Wizja określa zatem, jak Gmina zamierza być postrzegana w przyszłości.

Uwzględniając powyższe, określono następującą wizję rozwoju:

W 2035 roku Gmina Naruszewo jest zrównoważonym, dobrze skomunikowanym i atrakcyjnym miejscem do życia i inwestowania. Wyróżnia się wysoką jakością usług publicznych, nowoczesną infrastrukturą oraz aktywną, zintegrowaną społecznością. Gospodarka gminy opiera się na współpracy między rolnictwem, usługami i lokalną przedsiębiorczością, a zasoby przyrodnicze są chronione i wykorzystywane w sposób wspierający odporność na zmiany klimatu.

Gmina Naruszewo rozwija się harmonijnie, tworząc sprzyjające warunki dla mieszkańców oraz przyciągając nowych, którzy poszukują bezpiecznej, przyjaznej przestrzeni do życia.

Cele strategiczne są odpowiedzią na problemy zdiagnozowane w ramach przeprowadzonej diagnozy Gminy i wynikają ze sformułowanej wcześniej wizji rozwoju Gminy. Wytyczają kierunki, którymi należy podążać, by osiągnąć założony w niej stan. W ramach niniejszej Strategii określono łącznie 4 cele strategiczne, tj. w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym:

Wymiar społeczny:

— Wysoka jakość życia mieszkańców.

Wymiar gospodarczy:

— Zrównoważona gospodarka wspierająca lokalną przedsiębiorczość, turystykę i rolnictwo.

Wymiar przestrzenny:

— Nowoczesna i spójna infrastruktura techniczna, komunikacyjna i mieszkaniowa.

Wymiar klimatyczno-środowiskowy:

— Środowisko naturalne dobrej jakości.

Wymiary rozwojowe Gminy są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania i cele zrealizowane w jednym wymiarze rozwojowym wpływają na realizację zadań i celów w innym, dzięki czemu powstaje efekt synergii wzmacniający osiągnięcie wymaganych wskaźników, co tylko przyspiesza realizację określonej wizji rozwoju Gminy.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację szczegółowych celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 6. Cele strategiczne i operacyjne

Wymiar	Cel strategiczny	Cele operacyjne
Społeczny	1. Wysoka jakość życia mieszkańców	1.1. Kompleksowa oferta edukacyjna i opieki nad dziećmi
		1.2. Dobra dostępność usług kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych
		1.3. Wielowymiarowe usługi zdrowotne, pomocy społecznej oraz bezpieczeństwa publicznego
		1.4. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna
Gospodarczy	2. Zrównoważona gospodarka wspierająca lokalną przedsiębiorczość, turystykę i rolnictwo	2.1. Zapewnienie warunków do inwestowania i rozwoju przedsiębiorczości
		2.2. Wykorzystanie lokalnego potencjału rolnictwa i turystyki
Przestrzenny	3. Nowoczesna i spójna infrastruktura techniczna, komunikacyjna i mieszkaniowa	3.1. Sprawna i zmodernizowana infrastruktura komunikacyjna
		3.2. Rozwinięta infrastruktura techniczna i mieszkalnictwo
Klimatyczno-środowiskowy	4. Środowisko naturalne dobrej jakości	4.1. Zwiększona ochrona zasobów przyrodniczych i poprawa jakości środowiska
		4.2. Redukcja emisji zanieczyszczeń i wsparcie działań proekologicznych

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 1. Wysoka jakość życia mieszkańców zakłada tworzenie i utrzymywanie wysokiego standardu życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój usług publicznych, infrastruktury oraz przestrzeni wspólnych. Dąży do zapewnienia możliwości wszechstronnego rozwoju osobistego i społecznego, swobodnego dostępu do edukacji, kultury, sportu, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej. Głównym założeniem jest budowanie gminy przyjaznej, bezpiecznej i zintegrowanej, sprzyjającej aktywności obywateli, poczuciu wspólnoty oraz satysfakcji z życia w lokalnym środowisku.

Cel operacyjny 1.1. Kompleksowa oferta edukacyjna i opieki nad dziećmi obejmuje rozwój nowoczesnego systemu edukacji oraz opieki nad dziećmi, zapewniającego wysoką jakość nauczania i wsparcia rodzin. Działania koncentrują się na modernizacji infrastruktury oświatowej, doposażeniu placówek w nowoczesne narzędzia dydaktyczne oraz zwiększeniu dostępności opieki nad najmłodszymi dziećmi. Celem jest stworzenie warunków do wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży oraz wzmocnienie roli edukacji w budowaniu przyszłości gminy.

Cel operacyjny 1.2. Dobra dostępność usług kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych zakłada rozwój i upowszechnienie oferty kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej, jako ważnych elementów poprawy jakości życia mieszkańców. Realizacja celu obejmuje budowę i modernizację obiektów sportowych, tworzenie przestrzeni dla aktywności fizycznej oraz rozwój centrów kultury i miejsc integracji lokalnej. Celem jest wspieranie aktywności społecznej, rozwijanie pasji oraz wzmacnianie poczucia wspólnoty i tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 1.3. Wielowymiarowe usługi zdrowotne, pomocy społecznej oraz bezpieczeństwa publicznego koncentruje się na zapewnieniu mieszkańcom dostępu do szerokiego zakresu usług wspierających zdrowie, bezpieczeństwo i dobrostan społeczny. Zakłada modernizację infrastruktury medycznej, rozwój działań profilaktycznych oraz wsparcie osób starszych i wymagających opieki. Działania mają również na celu wzmocnienie systemu bezpieczeństwa publicznego poprzez rozwój i doposażenie służb ratowniczych oraz edukację mieszkańców w zakresie reagowania kryzysowego.

Cel operacyjny 1.4. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna dotyczy budowania aktywnego, wspierającego się i zintegrowanego społeczeństwa lokalnego, w którym mieszkańcy chętnie uczestniczą w życiu swojej gminy. Obejmuje wspieranie inicjatyw oddolnych, organizację wydarzeń integracyjnych oraz tworzenie warunków do rozwoju osobistego i społecznego. Działania te sprzyjają wzmacnianiu więzi międzyludzkich, kształtowaniu lokalnej tożsamości i budowaniu wspólnoty opartej na współpracy i solidarności.

Osiągnięcie wyznaczonych celów przyczyni się do wzmocnienia potencjału rozwojowego Gminy Naruszewo w wymiarze społecznym.

Tabela 7. Cel strategiczny 1. Wysoka jakość życia mieszkańców

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 1.1. Kompleksowa oferta edukacyjna i opieki nad dziećmi					
Modernizacja i rozbudowa infrastruktury oraz bazy oświatowej	— poprawa bazy obiektów oświatowych (remonty placówek); — modernizacja i organizacja stołówek szkolnych poprzez remont istniejących w szkołach jadalni; — podniesienie standardu infrastruktury; — wzrost jakości edukacji, poprawa warunków nauczania; — systematyczne doposażanie placówek w nowoczesny sprzęt i narzędzia dydaktyczne.	— liczba zrealizowanych remontów w placówkach oświatowych [szt.]; — liczba obiektów dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami [szt.]; — liczba doposażonych placówek w danym roku [szt.].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo, — placówki oświatowo-wychowawcze.	2026-2035
Zwiększenie dostępności do instytucjonalnej opieki nad najmłodszymi dziećmi (do lat 3)	— stworzenie miejsc opieki dziennej dla dzieci poniżej 3 roku życia (np. żłobek, klub dziecięcy) – dostosowanie istniejącej infrastruktury gminnej (obiektów szkolnych); — zwiększenie liczby dostępnych miejsc opieki; — podniesienie standardu i jakości świadczonych usług opieki nad dziećmi do lat 3.	— liczba dzieci do lat 3 objętych opieką instytucjonalną [os.]; — liczba miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 [szt.].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo, — placówki oświatowo-wychowawcze.	2026-2035
Doskonalenie jakości edukacji	— wzmacnianie kompetencji uczniów, szczególnie w obszarach zidentyfikowanych jako problemowe; — rozwijanie i doskonalenie kompetencji zawodowych	— poprawa wyników egzaminów [%]; — liczba zrealizowanych zajęć dodatkowych [szt.]; — liczba uczniów objętych zajęciami dodatkowymi [os.];	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo),	— Urząd Gminy Naruszewo, — placówki oświatowo-wychowawcze.	2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	nauczycieli, w tym poprzez szkolenia, kursy oraz wymianę dobrych praktyk, ukierunkowane na podnoszenie jakości procesu dydaktycznego; — rozszerzenie oferty edukacyjnej poprzez zajęcia dodatkowe; — powiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych.	— liczba nauczycieli, którzy ukończyli programy szkoleniowe (kursy, szkolenia, warsztaty) [os.]; — liczba godzin zajęć pozalekcyjnych przeprowadzonych w roku [godz.].	— środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.		
Cel operacyjny 1.2. Dobra dostępność usług kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych					
Rozwój infrastruktury oraz oferty sportowo-rekreacyjnej	— wzrost poziomu aktywności fizycznej i podniesienie poziomu sportowego w Gminie; — budowa nowych obiektów sportowych i rekreacyjnych, w tym m.in. boisk, hal, siłowni plenerowych czy placów zabaw; — modernizacja istniejącej bazy obiektów sportowych; — stworzenie systemu wsparcia aktywności fizycznej.	— liczba mieszkańców uczestniczących w zajęciach sportowych i rekreacyjnych [os.]; — liczba zarejestrowanych klubów sportowych i sekcji działających w gminie [szt.]; — liczba organizowanych zawodów i imprez sportowych w ciągu roku [szt.]; — liczba nowo wybudowanych obiektów sportowych/rekreacyjnych [szt.]; — liczba obiektów sportowych/rekreacyjnych poddanych modernizacji [szt.], — liczba programów i inicjatyw wspierających aktywność fizyczną mieszkańców [szt.].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo.	2026-2035
Rozszerzenie oferty kulturalnej	— Utworzenie Gminnego Centrum Kultury; — aktywizacja przestrzeni lokalnych – wykorzystanie świetlic, bibliotek	— liczba jednostek/placówek kultury w gminie [szt.]; — liczba wydarzeń i inicjatyw kulturalnych [szt.];	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo),	— Urząd Gminy Naruszewo.	2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	i innych miejsc spotkań jako centrów integracji i edukacji; — rozwój oferty kulturalno-edukacyjnej – organizacja różnorodnych zajęć twórczych i rekreacyjnych; — pogłębianie więzi społecznych i poprawa relacji międzyludzkich.	— liczba spotkań i wydarzeń zorganizowanych w przestrzeniach lokalnych [szt.]; — liczba uczestników zajęć i warsztatów kulturalnych [os.]; — liczba nowych form aktywności wprowadzonych do oferty [szt.].	— środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.		
Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego	— poprawa stanu terenów i obiektów zabytkowych; — wzrost świadomości społecznej dotyczącej zachowania dziedzictwa kulturowego; — organizacja wydarzeń historyczno-turystycznych; — obiekty kultury w dobrym stanie technicznym.	— liczba zabytków i obiektów zabytkowych, których stan uległ poprawie [szt.]; — liczba zorganizowanych działań o tematyce kształtowania dziedzictwa kulturowego [szt.]; — liczba zorganizowanych wydarzeń historyczno-turystycznych [szt.].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo.	2026-2035
Cel operacyjny 1.3. Wielowymiarowe usługi zdrowotne, pomocy społecznej oraz bezpieczeństwa publicznego					
Rozwój i modernizacja infrastruktury i usług zdrowotnych	— modernizacja istniejącego ośrodka zdrowia; — zwiększenie liczby podmiotów podstawowej opieki zdrowotnej; — organizacja mobilnych akcji profilaktycznych; — zwiększenie zakresu świadczeń zdrowotnych (takich jak rehabilitacyjne, badania diagnostyczne).	— liczba przeprowadzonych modernizacji i remontów w ośrodku zdrowia [szt.]; — liczba nowych podmiotów POZ działających na terenie gminy [szt.]; — liczba zorganizowanych mobilnych akcji profilaktycznych w ciągu roku [szt.].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo.	2026-2035
Wzmocnienie systemu wsparcia społecznego i senioralnego	— zapewnienie opieki seniorom i ułatwienie ich codziennego funkcjonowania;	— liczba seniorów objętych programami opiekuńczymi i wsparcia [os.];	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo),	— Urząd Gminy Naruszewo.	2026-2035

Strategia Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	— utworzenie domu dziennego pobytu i/lub centrum aktywizacji seniorów; — wdrożenie systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i osób o ograniczonej mobilności.	— liczba placówek dla seniorów [szt.]; — liczba osób z niepełnosprawnościami objętych systemem wsparcia [os.]; — liczba usług świadczonych w ramach systemu pomocy społecznej [szt.].	— środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.		
Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	— zwiększenie poziomu bezpieczeństwa ludności lokalnej; — wzmocnienie potencjału ochotniczych straży pożarnych; — wsparcie szkoleniowe strażaków w zakresie działań przeciwpożarowych i obrony cywilnej; — szkolenia mieszkańców w zakresie obrony cywilnej; — modernizacja oraz budowa świetlic i remiz strażackich; — budowa budowli ochronnych, zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom w sytuacjach kryzysowych.	— liczba interwencji służb ratowniczych [szt.]; — liczba jednostek OSP wyposażonych w nowy sprzęt [szt.]; — liczba strażaków uczestniczących w szkoleniach [os.]; — liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów dla mieszkańców [szt.]; — liczba obiektów bezpieczeństwa publicznego zmodernizowanych lub nowo wybudowanych [szt.].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo, — jednostki bezpieczeństwa publicznego.	2026-2035
Cel operacyjny 1.4. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna					
Wzmacnianie więzi i aktywności społecznej mieszkańców	— wspieranie inicjatyw oddolnych – wzmocnianie działalności lokalnych stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich i innych grup społecznych; — tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa mieszkańców w życiu lokalnym, w	— liczba aktywnie działających stowarzyszeń na terenie gminy [szt.]; — liczba mieszkańców zaangażowanych w działalność lokalnych organizacji [os.]; — liczba wydarzeń integracyjnych i spotkań społecznych [szt.];	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo, — Organizacje pozarządowe.	2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	tym rozwijania pasji i zaangażowania społecznego we wszystkich grupach wiekowych; — budowanie i wzmacnianie więzi społecznych poprzez organizację spotkań, wydarzeń i projektów sprzyjających współpracy oraz integracji międzypokoleniowej; — kształtowanie poczucia wspólnoty i tożsamości lokalnej poprzez wspólne inicjatywy społeczne, kulturalne i rekreacyjne; — wspieranie rozwoju osobistego i społecznego mieszkańców, w tym kreatywności, kompetencji społecznych oraz sprawności psychofizycznej dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów; — zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców poprzez zapewnienie atrakcyjnej, dostępnej i zróżnicowanej oferty aktywności sprzyjającej zdrowiu i samorealizacji; — tworzenie przyjaznego i wspierającego środowiska lokalnego, w tym działań ułatwiających seniorom korzystanie z oferty społecznej, kulturalnej i rekreacyjnej gminy; — efektywne wykorzystanie istniejących zasobów i infrastruktury gminnej (świetlice, biblioteka, obiekty sportowe) na potrzeby działań społecznych,	— liczba uczestników wydarzeń sprzyjających współpracy i integracji [os.]; — liczba osób uczestniczących w wydarzeniach i zajęciach organizowanych przez gminę [os.]; — liczba uczestników wydarzeń międzypokoleniowych [os.]; — liczba zajęć rekreacyjnych i kulturalnych dostępnych w gminie [szt.]; — liczba uczestników zajęć i warsztatów [os.]; — liczba godzin udostępnienia infrastruktury na potrzeby społeczności lokalnej [godz.].			

Strategia Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	integracyjnych i międzypokoleniowych.				

Cel strategiczny 2. Zrównoważona gospodarka wspierająca lokalną przedsiębiorczość, turystykę i rolnictwo zakłada rozwój lokalnej gospodarki w sposób zrównoważony, oparty na potencjale mieszkańców, zasobach przyrodniczych i tożsamości lokalnej. Dąży do tworzenia warunków sprzyjających inwestowaniu, prowadzeniu działalności gospodarczej oraz pobudzaniu przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Kluczowym aspektem jest wspieranie rolnictwa i turystyki jako sektorów umożliwiających wzrost zatrudnienia, różnicowanie źródeł dochodów oraz promocję gminy jako miejsca atrakcyjnego do życia, pracy i wypoczynku.

Cel operacyjny 2.1. Zapewnienie warunków do inwestycji i rozwoju przedsiębiorczości koncentruje się na tworzeniu korzystnych warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz przyciąganiu inwestorów. Obejmuje podnoszenie kompetencji zawodowych mieszkańców, zwiększanie ich konkurencyjności na rynku pracy oraz wspieranie rozwoju lokalnego kapitału ludzkiego. Działania te mają prowadzić do wzrostu zatrudnienia, poprawy sytuacji materialnej mieszkańców i rozwoju gospodarczego gminy. Równocześnie zakłada się promowanie gminy jako miejsca przyjaznego przedsiębiorcom poprzez rozwój oferty inwestycyjnej i współpracę z lokalnymi podmiotami gospodarczymi.

Cel operacyjny 2.2. Wykorzystanie lokalnego potencjału rolnictwa i turystyki dotyczy wzmocnienia przedsiębiorczości opartej na lokalnych zasobach, w szczególności w sektorach rolnictwa i turystyki. Obejmuje działania wspierające rolników w poprawie efektywności produkcji, dostępie do rynków zbytu oraz utrzymaniu tradycyjnych form gospodarowania. Jednocześnie celem jest rozwój turystyki wiejskiej i agroturystyki, wykorzystującej przyrodniczy i kulturowy potencjał gminy. Realizacja tego celu ma przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności regionu, tworzenia nowych miejsc pracy oraz promocji gminy jako przyjaznego i dynamicznie rozwijającego się obszaru.

Realizacja wskazanych celów stworzy warunki dla rozwoju Gminy Naruszewo w wymiarze gospodarczym.

Tabela 8. Cel strategiczny 2. Zrównoważona gospodarka wspierająca lokalną przedsiębiorczość, turystykę i rolnictwo

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 2.1. Zapewnienie warunków do inwestowania i rozwoju przedsiębiorczości					
Rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców	— podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców gminy; — zwiększenie konkurencyjności mieszkańców na rynku pracy; — zmniejszenie lokalnego bezrobocia; — poprawa sytuacji materialnej mieszkańców poprzez zwiększenie szans na zatrudnienie; — rozwój lokalnego kapitału ludzkiego.	— liczba zorganizowanych szkoleń, kursów, warsztatów [szt.]; — liczba mieszkańców uczestniczących w szkoleniach i kursach [os.]; — odsetek osób bezrobotnych [%].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo.	2026-2035
Stworzenie warunków do inwestowania i promocja gospodarcza gminy	— rozwój gospodarczy gminy; — zwiększenie dochodów mieszkańców oraz budżetu Gminy; — tworzenie nowych miejsc pracy; — zachęty do inwestowania na terenie Gminy Naruszewo; — poprawa atrakcyjności gospodarczej jednostki; — rozwój podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, w tym małych przedsiębiorstw, rzemiosła i rolników; — rozwój lokalnej przedsiębiorczości oraz współpracy gospodarczej.	— liczba opracowanych i rozpowszechnionych materiałów promocyjnych (brozur, ofert, folderów) [szt.], — liczba zrealizowanych kampanii promocyjnych [szt.]; — liczba nowych inwestorów pozyskanych w wyniku prowadzonych działań promocyjnych [pod.].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo, — zewnętrzni inwestorzy.	2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 2.2. Wykorzystanie lokalnego potencjału rolnictwa i turystyki					
Wspieranie rolników i poprawa wydajności rolnictwa	— zwiększenie zatrudnienia w sektorze rolniczym oraz branżach z nim powiązanych; — ułatwienia dla producentów rolnych w dostępie do rynków zbytu; — utrzymanie i rozwój lokalnych tradycji gospodarki rolnej; — powszechniejszy dostęp do produktów rolnych; — utworzenie targowiska gminnego.	— liczba gospodarstw rolnych objętych wsparciem (szkolenia, doradztwo, promocja) [gosp.]; — liczba osób zatrudnionych lub prowadzących działalność w rolnictwie i sektorach powiązanych [os.]; — liczba inicjatyw i wydarzeń promujących produkty rolne i przedsiębiorczość wiejską [szt.].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo, — zewnętrzni inwestorzy.	2026-2035
Wzmacnianie potencjału turystycznego regionu	— nowe inicjatywy gospodarcze związane z turystyką; — wykorzystanie potencjału turystycznego (walorów przyrodniczych, kulturowych i historycznych) do stworzenia i promocji atrakcyjnej oferty turystycznej; — zwiększenie atrakcyjności gminy jako bazy wypadowej dla turystyki weekendowej i aktywnej; — wspieranie rozwoju bazy noclegowej i usługowej (np. agroturystyka, pensjonaty) oraz infrastruktury okołoturystycznej (np. budowa altan, palenisk, małej architektury).	— liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi turystyczne [pod.]; — liczba miejsc pracy w sektorze turystyki [szt.]; — liczba wydarzeń promujących lokalne walory [szt.]; — liczba odwiedzających w sezonie turystycznym [os.]; — liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów noclegowych [szt.]; — liczba partnerstw publiczno-prywatnych na rzecz rozwoju infrastruktury turystycznej [szt.].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo, — zewnętrzni inwestorzy.	2026-2035

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 3. Nowoczesna i spójna infrastruktura techniczna, komunikacyjna i mieszkaniowa zakłada zrównoważony rozwój przestrzenny gminy poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej, a także racjonalne gospodarowanie przestrzenią. Dąży do tworzenia spójnej, funkcjonalnej i estetycznej struktury osadniczej, sprzyjającej zrównoważonemu rozwojowi gospodarczemu i społecznemu. Celem jest zapewnienie mieszkańcom wysokiego komfortu życia, poprawa jakości przestrzeni publicznej oraz rozwój infrastruktury, która umożliwi dalszy rozwój budownictwa, usług i inwestycji.

Cel operacyjny 3.1. Sprawna i zmodernizowana infrastruktura komunikacyjna obejmuje działania zmierzające do poprawy jakości i efektywności systemu transportowego na terenie gminy. Koncentruje się na modernizacji i rozbudowie sieci drogowej, rozwijaniu infrastruktury dla pieszych i rowerzystów oraz usprawnieniu transportu publicznego. Działania te mają na celu zwiększenie bezpieczeństwa użytkowników dróg, poprawę dostępności komunikacyjnej oraz rozwój alternatywnych form mobilności. W efekcie gmina stanie się bardziej dostępna, nowoczesna i przyjazna zarówno mieszkańcom, jak i inwestorom.

Cel operacyjny 3.2. Rozwinięta infrastruktura techniczna i mieszkalnictwo dotyczy rozwoju infrastruktury technicznej oraz wspierania nowoczesnego i dostępnego budownictwa mieszkaniowego. Obejmuje rozbudowę systemów wodno-kanalizacyjnych oraz modernizację sieci telekomunikacyjnej i poprawę dostępu do szybkiego internetu. Jednocześnie zakłada podejmowanie działań sprzyjających rozwojowi mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego, poprawie warunków bytowych mieszkańców oraz zwiększeniu atrakcyjności gminy jako miejsca do życia. Realizacja tego celu przyczyni się do poprawy komfortu codziennego funkcjonowania mieszkańców i harmonijnego rozwoju przestrzennego gminy.

Realizacja przedstawionych działań umożliwi stworzenie warunków dla rozwoju Gminy Naruszewo w wymiarze przestrzennym.

Tabela 9. Cel strategiczny 3. Nowoczesna i spójna infrastruktura techniczna, komunikacyjna i mieszkaniowa

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 3.1. Sprawna i zmodernizowana infrastruktura komunikacyjna					
Rozbudowa i modernizacja sieci drogowej i okołodrogowej	— drogi w dobrym stanie technicznym; — podniesienie i dostosowanie parametrów eksploatacyjnych dróg; — rozbudowa dróg o nowe odcinki; — poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego; — skrócenie czasu dojazdu; — rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym montaż oświetlenia i nowego oznakowania; — wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i poprawa dostępności komunikacyjnej regionu, — współpraca z zarządcami dróg wyższej kategorii zlokalizowanych na terenie gminy oraz samorządami lokalnymi, — spójność sieci dróg publicznych.	— długość wybudowanych dróg [km]; — długość rozbudowanych/ przebudowanych lub zmodernizowanych dróg [km]; — długość wyremontowanych nawierzchni dróg [km]; — liczba zainstalowanych punktów oświetlenia ulicznego [szt.]; — liczba wymienionych/nowych punktów oznakowania [szt.].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo, — właściciele i zarządcy dróg.	2026-2035
Rozwój ciągów pieszych i dróg dla rowerów wraz z infrastrukturą towarzyszącą	— zwiększenie udziału komunikacji rowerowej poprzez budowę nowych ścieżek rowerowych; — rozbudowa sieci dróg dla rowerów oraz ciągów pieszych; — zwiększenie bezpieczeństwa poprzez modernizację oraz	— długość chodników/ciągów pieszych [km]; — liczba przejść dla pieszych [szt.]; — długość dróg dla rowerów [km].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo, — podmioty zewnętrzne.	2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	rozbudowę chodników i przejść dla pieszych; — chodniki oraz drogi dla rowerów w dobrym stanie technicznym.				
Rozwój komunikacji publicznej	— stworzenie nowych połączeń transportu publicznego; — ograniczenie wykluczenia komunikacyjnego mieszkańców; — ułatwiony dostęp mieszkańców do atrakcyjnych miejsc pracy oraz różnych usług; — dostęp do innych ośrodków terytorialnych, w tym do większych ośrodków miejskich.	— liczba nowych połączeń komunikacji publicznej na terenie gminy [szt.]; — liczba miejscowości objętych nowymi połączeniami [szt.]; — liczba pasażerów korzystających z nowych połączeń [os.].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo.	2026-2035
Cel operacyjny 3.2. Rozwinięta infrastruktura techniczna i mieszkalnictwo					
Poprawa dostępności i jakości infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	— rozbudowa i modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania wody zaopatrujących odbiorców gminy; — rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej; — rozbudowa sieci kanalizacyjnej; — lepsza jakość infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej; — wzrost atrakcyjności osadniczej gminy dzięki dostępności infrastruktury niezbędnej do rozwoju budownictwa mieszkaniowego i działalności gospodarczej.	— długość sieci wodociągowej [km]; — liczba przyłączy do sieci wodociągowej [szt.]; — długość sieci kanalizacyjnej [km]; — liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej [szt.]; — liczba nowo podłączonych gospodarstw domowych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej [gosp.]; — liczba wspartych stacji uzdatniania wody [szt.].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo.	2026-2035

Strategia Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Poprawa jakości sieci telekomunikacyjnej, w tym dostępu do internetu	- eliminacja tak zwanych „białych plam” w dostępie do sieci szerokopasmowej – rozbudowa i modernizacja sieci światłowodowych; - rozbudowa linii telekomunikacyjnych; - zwiększenie zasięgu i pojemności sieci mobilnych; - zwiększenie wykorzystania usług szerokopasmowych.	- liczba zidentyfikowanych i zlikwidowanych „białych plam” [szt.]; - długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci telekomunikacyjnej (w tym światłowodowej) [km].	- środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), - środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, - inne środki zewnętrzne.	Urząd Gminy Naruszewo.	2026-2035
Wspieranie działań służących rozwojowi budownictwa mieszkaniowego	- działania na rzecz komunalnego zasobu mieszkaniowego (w tym modernizację, remonty i przebudowy); - poprawa warunków mieszkaniowych mieszkańców; - zaspokojenie potrzeb lokalowych osób będących w trudnej sytuacji materialnej; - zwiększenie liczby mieszkań socjalnych; - zapewnienie/utrzymanie koniecznej ilości lokali mieszkalnych; - remont nieruchomości będących w zasobie komunalnym, które odznaczają się złym stanem technicznym.	- liczba lokali komunalnych [szt.]; - liczba wyremontowanych lokali/budynków komunalnych [szt.]; - liczba przydziałów mieszkań komunalnych [szt.].	- środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), - środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, - inne środki zewnętrzne.	Urząd Gminy Naruszewo.	2026-2035

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 4. Środowisko naturalne dobrej jakości zakłada ochronę, racjonalne wykorzystanie oraz poprawę jakości zasobów środowiska naturalnego w gminie. Dąży do zachowania walorów przyrodniczych, ograniczenia negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko oraz promowania postaw proekologicznych wśród mieszkańców. Kluczowym założeniem tego celu jest rozwój nowoczesnych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami, ochrony wód, ograniczania emisji oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii, co pozwoli budować gminę przyjazną naturze i przyszłym pokoleniom.

Cel operacyjny 4.1. Zwiększona ochrona zasobów przyrodniczych i poprawa jakości środowiska obejmuje działania ukierunkowane na zwiększenie stopnia ochrony środowiska oraz efektywne zarządzanie zasobami naturalnymi. Koncentruje się na racjonalizacji gospodarki odpadami i ściekowej poprzez modernizację infrastruktury, rozwój selektywnej zbiórki oraz wspieranie mieszkańców w stosowaniu ekologicznych rozwiązań. Istotnym elementem jest również ochrona zasobów wodnych i zwiększenie retencji, co sprzyja poprawie jakości wód oraz przeciwdziałaniu skutkom suszy. Działania te przyczynią się do zachowania równowagi ekologicznej i podniesienia jakości życia mieszkańców w zgodzie z naturą.

Cel operacyjny 4.2. Redukcja emisji zanieczyszczeń i wsparcie działań proekologicznych koncentruje się na ograniczaniu emisji zanieczyszczeń oraz wspieraniu inwestycji wpływających na poprawę jakości środowiska i efektywność energetyczną. Zakłada realizację działań niskoemisyjnych, takich jak termomodernizacja budynków publicznych, promocja odnawialnych źródeł energii oraz zachęty do prywatnych inwestycji ekologicznych. Wspierane będą także inicjatywy z zakresu edukacji ekologicznej i działań adaptacyjnych do zmian klimatu. Realizacja tego celu ma prowadzić do zrównoważonego rozwoju gminy poprzez łączenie potrzeb społecznych z ochroną zasobów naturalnych.

Realizacja opisanych działań pozwoli na poprawę warunków kluczowych dla rozwoju Gminy Naruszewo w wymiarze klimatyczno-środowiskowym.

Tabela 10. Cel strategiczny 4. Środowisko naturalne dobrej jakości

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 4.1. Zwiększona ochrona zasobów przyrodniczych i poprawa jakości środowiska					
Racjonalizacja gospodarki odpadami	— rozwój i rozszerzenie selektywnej zbiórki odpadów; — wdrożenie systemu monitorowania gospodarki odpadami; — modernizacja i rozwój infrastruktury PSZOK; — wsparcie mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków.	— udział odpadów zbieranych selektywnie w ogólnej masie odpadów komunalnych [%]; — masa odpadów selektywnie zebranych na terenie gminy w ciągu roku [Mg]; — liczba punktów lub miejsc selektywnej zbiórki [szt.]; — przepustowość oczyszczalni po modernizacji [$m^3/dobę$]; — liczba gospodarstw domowych korzystających z przydomowych oczyszczalni [gosp.].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo.	2026-2035
Ochrona zasobów wodnych i zwiększenie retencji	— ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych; — wsparcie mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków; — zmniejszenie zanieczyszczeń obszarowych przedostających się do cieków wodnych; — poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych dzięki ograniczeniu wpływu nawozów mineralnych i naturalnych, — wdrażanie działań z zakresu małej retencji wodnej (np. tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków,	— długość odtworzonych rowów melioracyjnych [km]; — liczba przepustów, zbiorników retencyjnych oraz punktów i urządzeń odwodnieniowych zmodernizowanych lub wybudowanych [szt.]; — liczba wspartych oczyszczalni ścieków [szt.]; — powierzchnia użytków rolnych objętych działaniami ograniczającymi wpływ zanieczyszczeń [ha]; — liczba gospodarstw stosujących dobre praktyki rolnicze [pod.].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo.	2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	retencjonowanie wody w istniejących zbiornikach i rowach); — poprawa melioracji na terenie gminy.				
Cel operacyjny 4.2. Redukcja emisji zanieczyszczeń i wsparcie działań proekologicznych					
Realizacja działań niskoemisyjnych w ramach poprawy stanu środowiska	— mniejsza emisja zanieczyszczeń; — wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE); — wzrost bezpieczeństwa energetycznego; — adaptacja do zmian klimatu; — poprawa stanu środowiska; — ochrona powietrza i walka z niską emisją – termomodernizacja budynków publicznych (poprawa komfortu cieplnego oraz efektywności energetycznej budynków); — wsparcie i zachęty dla prywatnych inwestycji energooszczędnych.	— liczba źródeł ciepła wymienionych na bardziej ekologiczne [szt.]; — liczba zamontowanych OZE [szt.]; — odsetek gospodarstw domowych korzystających z odnawialnych źródeł energii [%]; — liczba działań proekologicznych zrealizowanych w gminie [szt.]; — liczba budynków publicznych poddanych termomodernizacji [szt.]; — wartość środków finansowych przeznaczonych na wsparcie inwestycji energooszczędnych [zł].	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo.	2026-2035
Zintegrowane działania na rzecz środowiska i edukacji ekologicznej	— redukcja ilości odpadów i poprawa efektywności zarządzania gospodarką odpadami; — racjonalizacja gospodarki wodno-ściekowej i odpadami z zachowaniem walorów przyrodniczych; — poprawa stanu i zwiększenie powierzchni terenów zieleni urządzonej;	— liczba ton odpadów zebranych selektywnie rocznie [t]; — powierzchnia terenów zielonych [ha]; — wskaźnik udziału terenów zieleni w ogólnej powierzchni gminy [%]; — liczba nowo nasadzonych różnych form roślinności [szt.];	— środki własne (Budżet Gminy Naruszewo), — środki z funduszy europejskich, budżetu Państwa, — inne środki zewnętrzne.	— Urząd Gminy Naruszewo.	2026-2035

Strategia Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	— nowe nasadzenia roślinności (drzew, krzewów, zieleni niskiej) w przestrzeniach publicznych; — edukacja ekologiczna i kampanie społeczne.	— liczba przeprowadzonych wydarzeń dotyczących edukacji ekologicznej i przyrodniczej [szt.]; — liczba uczestników działań edukacyjnych (dotyczących ochrony środowiska) [os.].			

Źródło: Opracowanie własne

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

3.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Gmina Naruszewo jest gminą wiejską położoną w północno-zachodniej części województwa mazowieckiego, w południowo-zachodniej części powiatu płońskiego. Powierzchnia gminy Naruszewo zajmuje obszar 160 km², co stanowi około 11,56% ogólnej powierzchni powiatu.

Gmina Naruszewo sąsiaduje z:

- gminą wiejską Dzierżążnia, powiat płoński, województwo mazowieckie,
- gminą wiejską Płońsk, powiat płoński, województwo mazowieckie,
- gminą wiejską Żałuski, powiat płoński, województwo mazowieckie,
- gminą miejsko-wiejską Czerwińsk nad Wisłą, powiat płoński, województwo mazowieckie,
- gminą miejsko-wiejską Wyszogród, powiat plocki, województwo mazowieckie,
- gminą wiejską Mała Wieś, powiat plocki, województwo mazowieckie,
- gminą wiejską Bulkowo, powiat plocki, województwo mazowieckie.

Terytorium gminy podzielone jest na 33 jednostki pomocnicze (sołectwa), w których skład wchodzi 42 miejscowości².

Tabela 11. Wykaz jednostek pomocniczych i miejscowości wchodzących w skład Gminy Naruszewo

Lp.	Nazwa jednostki pomocniczej (sołectwo)	Nazwa miejscowości wchodzących w skład jednostki pomocniczej (sołectwa)
1	Dłutowo	Dłutowo
2	Łazęki	Łazęki
3	Drochowo	Drochowo
4	Drochówka	Drochówka, Rąbież
5	Grąbczewo	Grąbczewo
6	Januszewo	Januszewo
7	Kozarzewo	Kozarzewo
8	Krysk	Krysk, Nowy Krysk
9	Kębłowice	Kębłowice
10	Michałow	Michałow, Beszyno
11	Nacpolsk	Nacpolsk (ul. Szkolna, Wspólna i Płońska)
12	Naruszewo	Naruszewo
13	Nowe Naruszewo	Nowe Naruszewo
14	Nowy Nacpolsk	Nowy Nacpolsk
15	Pieścidła	Pieścidła
16	Postróże	Postróże

² <https://bip.naruszewo.pl/> (dostęp dnia 21.10.2025)

Lp.	Nazwa jednostki pomocniczej (sołectwo)	Nazwa miejscowości wchodzących w skład jednostki pomocniczej (sołectwa)
17	Potyry	Potyry
18	Radzymin	Radzymin, Radzyminek
19	Skarboszewo	Skarboszewo
20	Skarszyn	Skarszyn
21	Skwary	Skwary
22	Sobanice	Sobanice
23	Sosenkowo	Sosenkowo, (Sosenkowo Osiedle)
24	Srebrna	Srebrna
25	Stachowo	Stachowo
26	Stary Nacpolsk	Stary Nacpolsk, Żukowo Poświętne
27	Strzembowo	Strzembowo
28	Troski	Troski, Wróblewo, (Wróblewo Osiedle)
29	Wichorowo	Wichorowo
30	Wronino	Wronino
31	Zaborowo I	Zaborowo
32	Zaborowo II	
33	Żukowo	Żukowo, Żukówek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wykazu sołectw w Gminie Naruszewo, <https://bip.naruszewo.pl/> (dostęp dnia 21.10.2025)

Jednostka leży w odległości około 45 km na północ od Warszawy, w zasięgu oddziaływania miasta powiatowego Płońsk. Odległość ośrodka gminnego od Płońska wynosi około 11 km³.

Obszar gminy Naruszewo pod względem użytkowania gruntów, zgodnie z klasyfikacją pokrycia terenu⁴, charakteryzuje się przewagą terenów rolnych, co potwierdza typowo rolniczy charakter gminy. Znaczną część terenów zajmują również obszary leśne (lasy iglaste oraz liściaste). W mniejszym stopniu można zaobserwować również miejscami grunty zabudowane i zurbanizowane oraz punktowo obszary wodne.

W celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju przestrzennego oraz efektywnego zarządzania polityką lokalną, gmina została przeanalizowana w ujęciu funkcjonalnym i przestrzennym. Identyfikacja kluczowych stref użytkowania przestrzeni stanowi podstawę do określenia kierunków działań strategicznych w obszarze planowania społecznego, gospodarczego, przestrzennego i klimatyczno-środowiskowego.

W strukturze gminy wyróżniono następujące jednostki (strefy) funkcjonalno-przestrzenne:

- **strefa osadnicza** – obejmuje tereny zabudowy mieszkaniowej oraz obszary o funkcjach usługowych i gospodarczo-produkcyjnych, koncentruje obszary już zagospodarowane

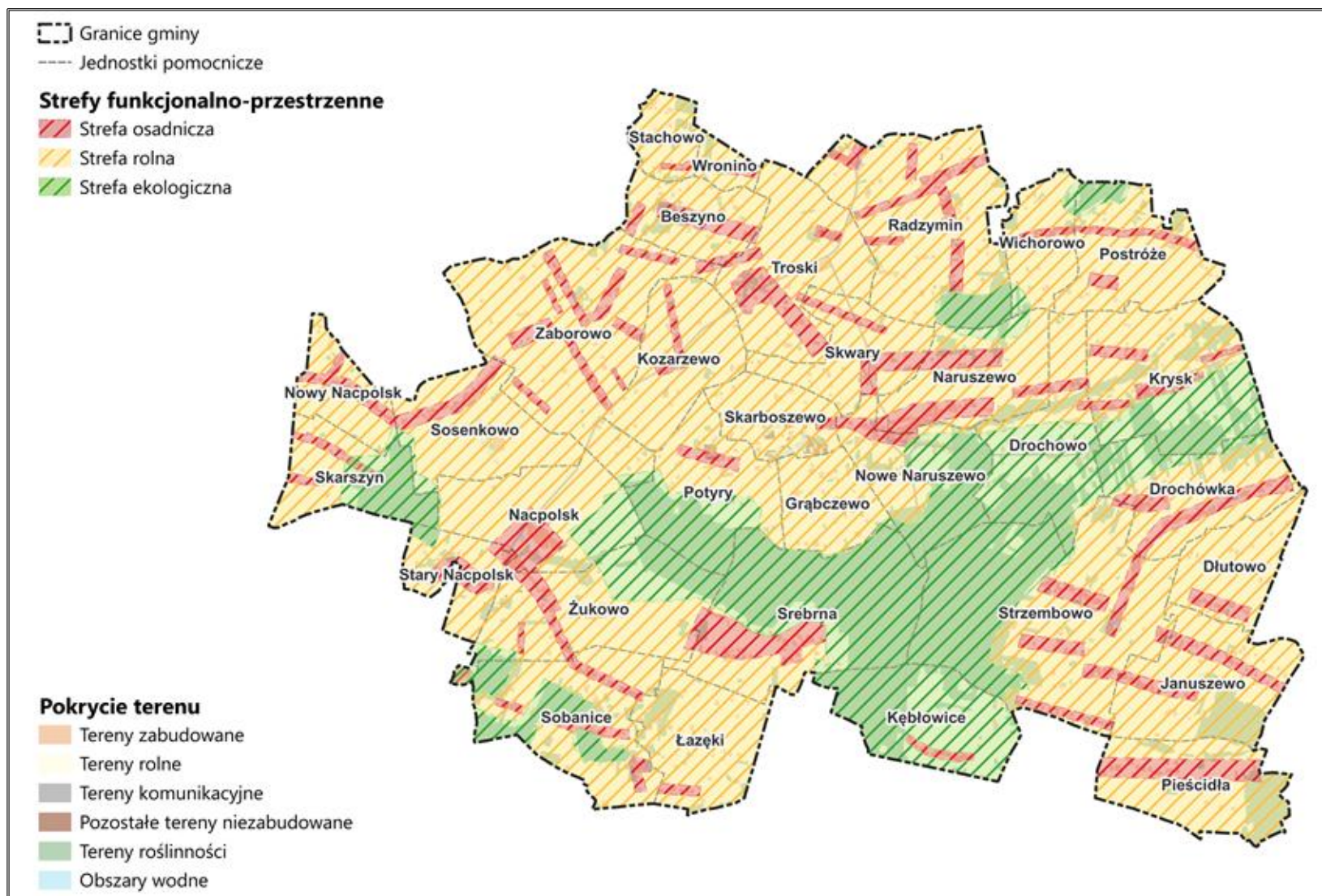
³ Raport o stanie Gminy Naruszewo za 2024 rok, str. 3

⁴ Klasyfikacja pokrycia terenu dla roku 2024, <https://mapy.geoportal.gov.pl/> (dostęp dnia 21.10.2025)

oraz tereny przewidywane do dalszej urbanizacji. Charakteryzuje ją zróżnicowana, rozproszona struktura przestrzenna, wynikająca z układu historycznego i układów komunikacyjnych, przy dominującej roli miejscowości Naruszewo, jako lokalnego ośrodka administracyjno-usługowego. Strefa ta przeznaczona jest do kontynuacji i porządkowania procesów rozwojowych, przy zapewnieniu ładu przestrzennego, a także z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań infrastrukturalnych.

- **strefa rolna** – składa się z terenów użytkowanych rolniczo, stanowiących dominującą część przestrzeni gminnej. Obszar ten charakteryzuje się korzystnymi warunkami do produkcji rolnej oraz znacznym udziałem gruntów o wysokim potencjale produkcyjnym. Występują tu zarówno rozproszone układy zabudowy zagrodowej, jak i większe, zwarte kompleksy rolne, sprzyjające prowadzeniu nowoczesnej i zróżnicowanej działalności rolniczej. Strefa ta pełni kluczową funkcję w zakresie produkcji rolniczej oraz kształtowania lokalnego krajobrazu, a jej struktura przestrzenna predysponuje ją do utrzymania i dalszego rozwoju funkcji rolniczych,
- **strefa ekologiczna** – zajmuje obszary o podwyższonej wartości przyrodniczej i krajobrazowej, w tym tereny objęte różnymi formami ochrony przyrody oraz powiązane z nimi systemy leśne, doliny rzeczne i ekosystemy łąkowe. Strefa ta odgrywa istotną rolę w zachowaniu ciągłości korytarzy ekologicznych, ochronie bioróżnorodności oraz stabilizacji warunków środowiskowych. Jej struktura opiera się na mozaice siedlisk naturalnych i półnaturalnych, które stanowią integralny element systemu przyrodniczego gminy, wpływając na jakość krajobrazu oraz równowagę ekologiczną.

Rysunek 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – strefy funkcjonalno-przestrzenne

Źródło: Opracowanie własne

3.2. System powiązań przyrodniczych

System powiązań przyrodniczych Gminy Naruszewo jest silnie związany z jej rolniczym i nizinnym krajobrazem, charakteryzującym się mozaiką pól, łąk i niewielkich kompleksów leśnych.

Gmina Naruszewo, według regionalizacji klimatycznej opracowanej przez Wincentego Okołowicza i Danuty Martyn, położona jest w obrębie mazowiecko-podlaskiego regionu klimatycznego. Klimat tego obszaru charakteryzuje się cechami typowymi dla Nizin Środkowopolskich i Podlasia, gdzie występują wyraźne różnice między porami roku. Lata są stosunkowo długie i ciepłe, z przeciętną temperaturą najcieplejszego miesiąca sięgającą około 18°C, co sprzyja wegetacji roślin uprawnych. Zimy natomiast są długie i surowe, ze średnią temperaturą najzimniejszego miesiąca wynoszącą około -4°C, co wiąże się z częstym występowaniem pokrywy śnieżnej i zamarzaniem wód powierzchniowych. Roczna suma opadów atmosferycznych wynosi przeciętnie około 550 mm, przy czym największe natężenie opadów przypada na miesiące letnie (czerwiec-sierpień). Zimą dominują opady śniegu o niewielkiej intensywności. Wiatry wieją przeważnie z kierunków zachodnich i południowo-zachodnich, co wynika z cyrkulacji mas powietrza charakterystycznej dla środkowej Polski. Średnioroczna temperatura w obrębie Gminy Naruszewo wynosi 8-9°C. Roczna suma opadów na tym obszarze waha się w granicach 500-550 mm. Usłonecznienie na tym terenie znajduje się w granicach 1 750-1 800 h⁵.

Według podziału fizycznogeograficznego Polski obszar gminy Naruszewo położony jest w obrębie megaregionu Pozaalpejskiej Europy Środkowej, w prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego, w podprowincji Nizin Środkowopolskich, na terenie makroregionu Niziny Północnomazowieckiej, w obszarze mezoregionu Wysoczyzny Płońskiej.

Gmina Naruszewo cechuje się umiarkowaną lesistością. Powierzchnia gruntów leśnych w 2024 roku wynosiła łącznie 2 872,38 ha, co stanowiło około 17,7% powierzchni gminy. Lasy te znajdują się głównie w Leśnictwach Nacpolsk i Tustań (Nadleśnictwo Płońsk). W strukturze własności lasów dominuje własność publiczna (2 327,50 ha), z czego większość znajduje się w zarządzie Lasów Państwowych (2 323,82 ha). Udział lasów prywatnych wynosi 499,00 ha. Na jednego mieszkańca gminy przypada średnio 48,4 ara powierzchni leśnej, co wskazuje na relatywnie wysoką lesistość w przeliczeniu na osobę. Powierzchnia terenów zieleni urządzonej, obejmująca parki, zieleńce i cmentarze, jest niewielka i stanowi zaledwie 0,03% ogólnej powierzchni gminy.

⁵ <https://klimat.imgw.pl/> (dostęp dnia 24.10.2025)

Na terenie gminy zlokalizowano zróżnicowane formy ochrony przyrody⁶:

- Rezerwat Przyrody „Noskowo”,
- Naruszewski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Krysko-Joniecki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Obszar Natura 2000 Mopki w Naruszewie (PLH140056),
- 6 użytków ekologicznych,
- 13 pomników przyrody.

W granicach gminy brak jest zidentyfikowanych korytarzy ekologicznych.

Gmina Naruszewo pod względem hydrologicznym leży we fragmencie dorzecza dolnej i środkowej Wisły. Obszar gminy położony jest w obrębie zlewni następujących Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP):

- Naruszewka (RW200010268949),
- Struga spod Strzembowa (RW20001027129),
- Wkra od Sony do ujścia (RW200016268999),
- Dopływ spod Radzikowa Starego (RW20001027149),
- Struga (RW20001027189),
- Płonka do Żurawianki (RW2000102687679),
- Mołtawa (RW20001027329),
- Płonka od Żurawianki do ujścia (RW2000112687699).

Gmina leży w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) „Subniecka Warszawska” numer 215A, a także na pograniczu dwóch jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) o kodach: GW200048, GW200049.

Na obszarze gminy Naruszewo obowiązuje Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły. Obowiązujący dokument został przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z 4 listopada 2022 roku (Dz.U. 2023 poz. 300). Znajduje się w nim między innymi opis działań zmierzających do poprawy stanu gospodarki wodnej oraz informacje dotyczące jednolitych części wód.

Występowanie zagrożenia powodziowego na danym terenie oznacza możliwość wystąpienia zjawiska powodzi. Natomiast ryzyko powodzi oznacza kombinację prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi i prawdopodobieństwa wystąpienia związanych z powodzią potencjalnych negatywnych konsekwencji dla życia i zdrowia ludzkiego, środowiska,

⁶ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody (CRFOP), <https://crfop.gdos.gov.pl/> (dostęp dnia 27.10.2025)

dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej. Na terenie gminy Naruszewo brak jest zidentyfikowanych obszarów zagrożenia oraz ryzyka powodziowego.

W perspektywie zmian klimatycznych i obserwowanych okresów suszy coraz większe znaczenie ma również Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS). Obowiązujący PPSS został przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z 15 lipca 2021 roku (Dz.U. 2021 poz. 1615). W świetle ustaleń Planu przeciwdziałania skutkom suszy gmina Naruszewo położona jest:

- w całości na terenach ekstremalnego zagrożenia suszą rolniczą,
- w całości na terenach umiarkowanego zagrożenia suszą hydrologiczną,
- w większości na terenach słabo zagrożonych suszą hydrogeologiczną, z wyjątkiem południowej części gminy znajdującej się na obszarach ekstremalnego zagrożenia suszą hydrogeologiczną.

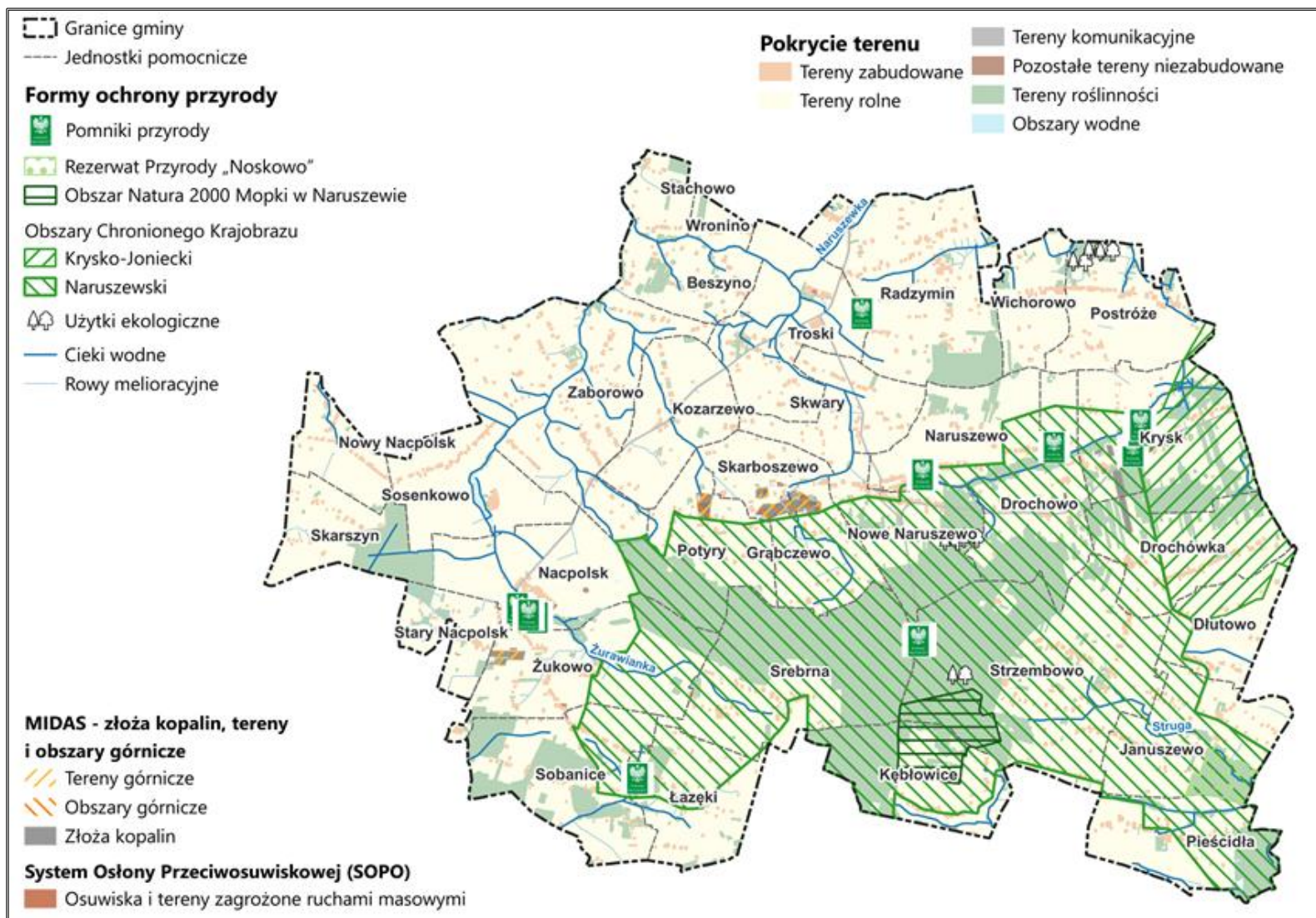
W ujęciu łącznym gmina Naruszewo klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą.

Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego, pozyskanymi z Systemu Oslony Przeciwośuwiskowej, na obszarze gminy występują tereny predysponowane do rozwoju ruchów masowych ziemi. Zjawiska te obejmują przemieszczenia mas ziemnych, powierzchniowej zwietrzliny i mas skalnych podłoża spowodowanych siłami przyrody lub działalnością człowieka. W granicach administracyjnych gminy Naruszewo zidentyfikowano obszary zagrożone wystąpieniem osuwisk, zlokalizowane w miejscowości Krysk. W rejestrze SOPO figurują one pod oznaczeniami: 16279 KRTZ, 16278 KRTZ.

Ponadto, na terenie gminy występują udokumentowane złoża kopalin pospolitych – głównie kruszywa naturalnego w postaci piasków i żwirów. W granicach administracyjnych gminy zlokalizowane są również tereny i obszary górnicze obejmujące eksploatację tych surowców. Należą do nich: Potyry, Skarboszewo II-1, Skarboszewo V, Skarboszewo VII-1, Skarboszewo VIII-2, Skarboszewo VIC, Skarboszewo IX, Żukowo II oraz Żukowo III⁷. Obszary te stanowią wydzielone rejony udokumentowanych złóż, w których prowadzona jest (lub może być) działalność wydobywcza zgodnie z obowiązującymi koncesjami i przepisami prawa geologicznego i górniczego.

⁷ <https://midas-app.pgi.gov.pl/ords/r/public/midas/start> (dostęp dnia 28.10.2025)

Rysunek 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – środowisko przyrodnicze

Źródło: Opracowanie własne

3.3. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

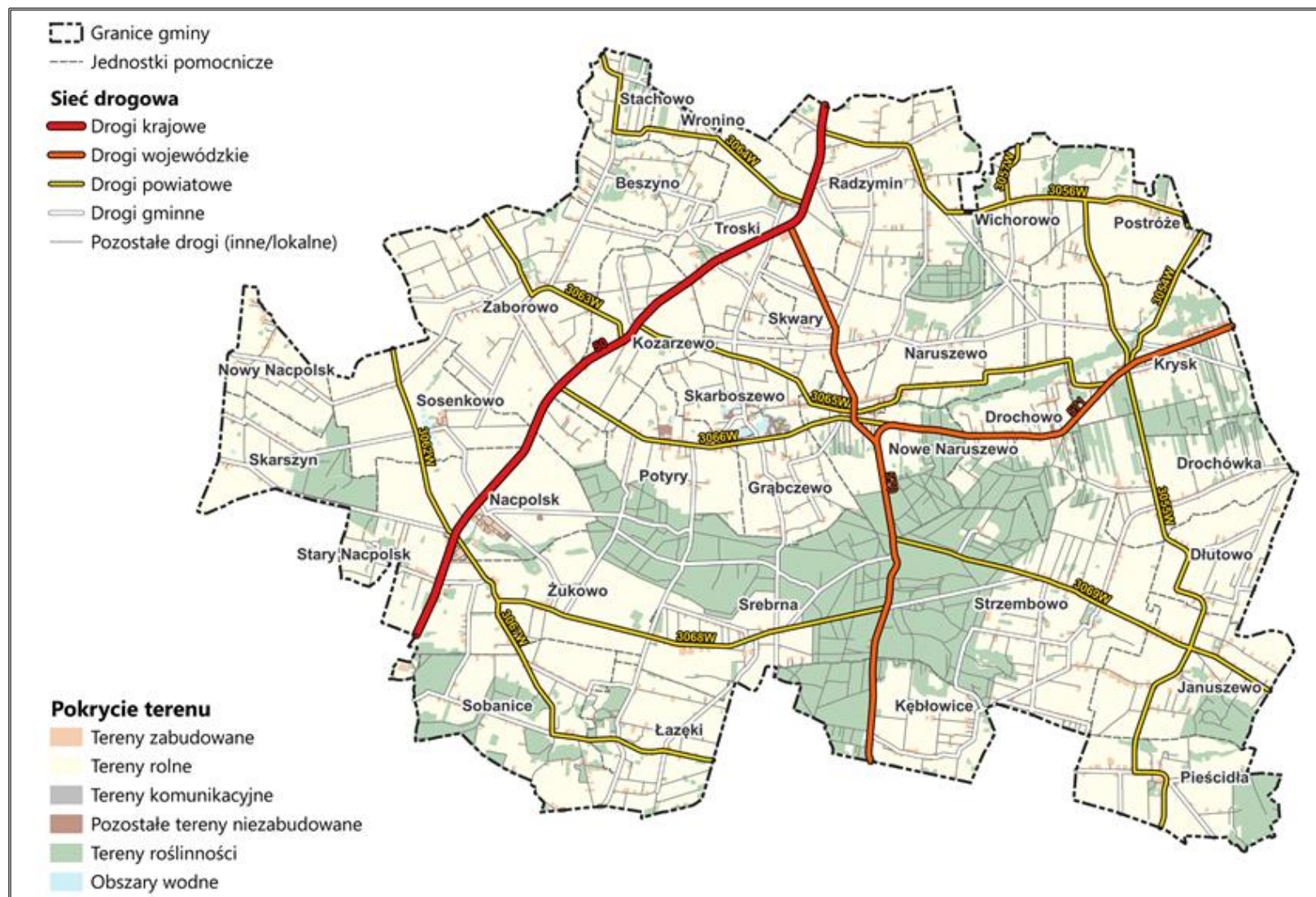
Układ drogowy gminy Naruszewo tworzą:

- droga krajowa numer 50 (DK50) – jedna z głównych dróg o znaczeniu tranzytowym o relacji Sochaczew-Płońsk-Ciechanów-Ostrów Mazowiecka, stanowiąca główną oś komunikacyjną obszaru. Łączy ona gminę z takimi miejscowościami, jak: Płońsk (około 11 km), Wyszogród (około 23 km), Sochaczew (około 45 km),
- droga wojewódzka numer 570 (DW570) – łączy Płońsk z Czerwińskiem nad Wisłą, przebiegając przez miejscowości położone w południowo-wschodniej części gminy Naruszewo. Jest ważnym szlakiem regionalnym umożliwiającym komunikację z terenami sąsiednich gmin,
- droga wojewódzka numer 571 (DW571) – stanowi połączenie komunikacyjne z miastem Płońsk oraz obszarami gmin Dzierżanin i Żałuski, wspomagając powiązania transportowe wewnątrz powiatu płońskiego,
- drogi powiatowe:
 - w tym w szczególności droga Trębki-Kamienica-Naruszewo, która łączy teren gminy z drogą krajową numer 7 (DK7, o relacji Warszawa-Gdańsk),
 - pozostałe drogi powiatowe zapewniające połączenia między miejscowościami gminy oraz sąsiednimi jednostkami samorządowymi powiatu płońskiego i plockiego.

Drogi gminne i lokalne stanowią fundament układu komunikacyjnego gminy, zapewniając sprawny ruch wewnątrz granic jednostki. W 2024 roku całkowita długość dróg gminnych wyniosła 163,6 km.

Aktualnie prowadzone są prace planistyczne związane z opracowaniem studium techniczno-ekonomiczno-środowiskowego dla dróg ekspresowych S10 i S50, których planowany przebieg przez obszar gminy jest obecnie analizowany przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad. Inwestycje te w przyszłości znacząco usprawnią połączenia Gminy Naruszewo z krajową siecią transportową i zwiększą jej atrakcyjność inwestycyjną.

Rysunek 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – infrastruktura komunikacyjna

Źródło: Opracowanie własne

3.4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

Na terenie gminy funkcjonuje kompleksowa infrastruktura techniczna, obejmująca sieci wodociągowe, kanalizacyjne, energetyczne, gazowe, ciepłownicze i telekomunikacyjne, a także systemy obsługi gospodarki odpadami gwarantujące stabilność i niezawodność realizacji usług komunalnych. Zintegrowane działanie tych elementów tworzy stabilne zaplecze techniczne, umożliwiające sprawne funkcjonowanie gminy oraz wspierające jej dalszy rozwój.

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć wodociągową o długości 212,2 km (stan na 2024 rok), która zaopatruje prawie wszystkich mieszkańców gminy. System zaopatrzenia w wodę funkcjonuje w oparciu o infrastrukturę lokalną, umożliwiającą ciągłość dostaw wody spełniającej normy jakościowe. Odmienne kształtuje się sytuacja w zakresie kanalizacji – poziom skanalizowania gminy jest niski; sieć kanalizacyjna ma długość 1,8 km i obejmuje jedynie 10,3% ludności. Na terenie jednostki nie funkcjonuje aglomeracja ściekowa, a system odprowadzania ścieków opiera się głównie na zbiornikach bezodpływowych (728 sztuk) oraz przydomowych oczyszczalniach ścieków (415 instalacji). W gminie działają dwie zbiorcze oczyszczalnie ścieków: „Żurawianka” w Nacpolsku oraz „Wróblewo” w miejscowości Wróblewo-Osiedle, obsługujące ograniczony obszar gminy.

Na terenie gminy nie funkcjonuje system ciepłowniczy ani sieć gazowa. Mieszkańcy nie korzystają z gazu ziemnego, a zapotrzebowanie na paliwo gazowe pokrywają butle propan-butan oraz indywidualne zbiorniki gazu płynnego instalowane przy posesjach. Ogrzewanie budynków realizowane jest przede wszystkim poprzez indywidualne źródła ciepła, w tym kotłownie opalane paliwami stałymi lub gazem płynnym.

Zasilanie w energię elektryczną odbywa się poprzez sieć dystrybucyjną 15 kV powiązaną z głównymi punktami zasilania (GPZ) 110/15 kV w Płońsku oraz częściowo w Wyszogrodzie. Na terenie gminy funkcjonuje sieć napowietrznych linii średniego napięcia, stacje transformatorowe 15/0,4 kV oraz rozbudowana sieć niskiego napięcia.

Sieć telekomunikacyjna gminy obejmuje stacje bazowe różnych operatorów (GSM, UMTS, LTE), zapewniające standardowy poziom dostępności usług telefonii mobilnej. Brak potwierdzonych instalacji infrastruktury 5G. W gminie znajduje się 2 071 punkty adresowe, z czego 1 304 znajdują się w zasięgu stacjonarnych usług szerokopasmowych.

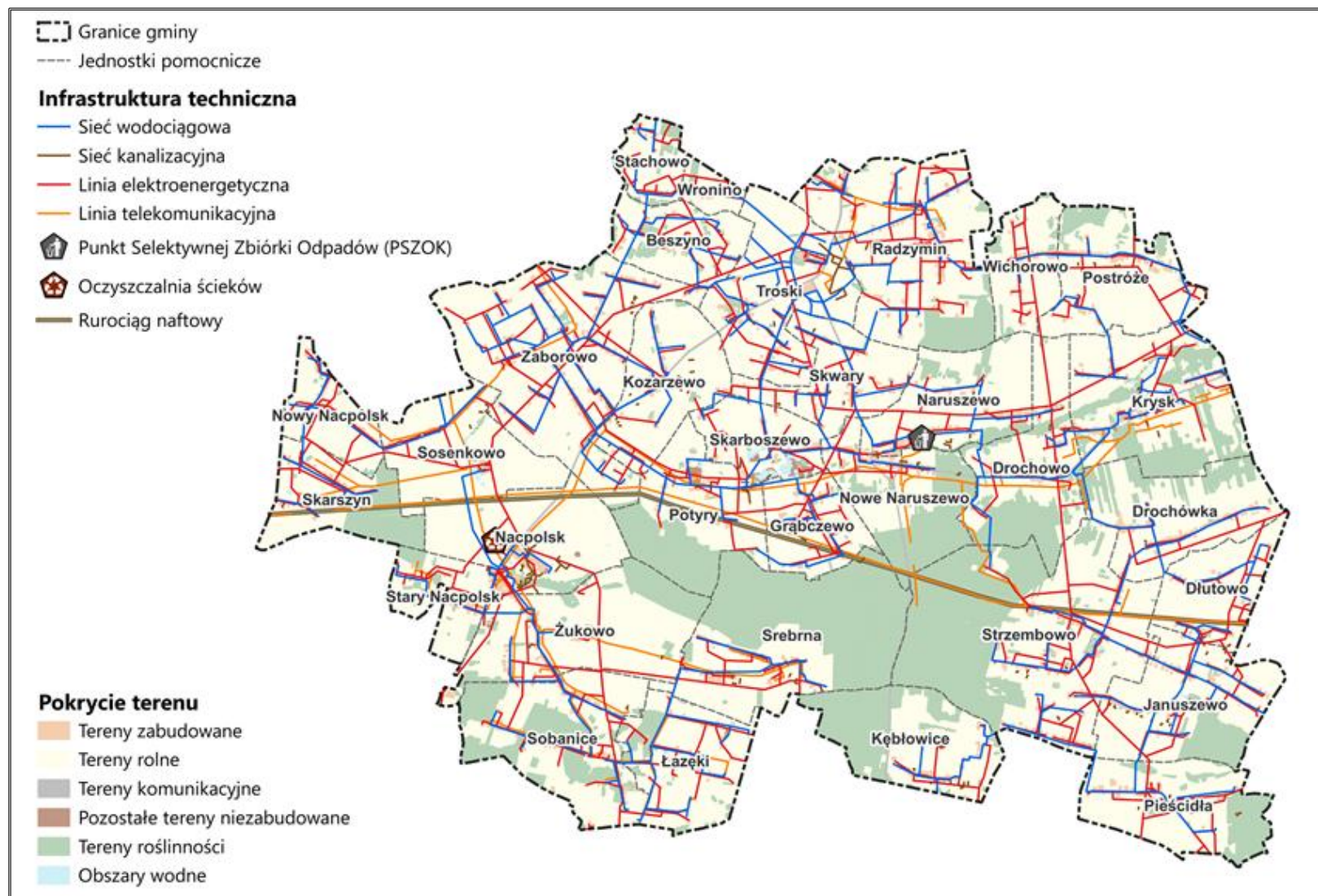
Odpady z terenu gminy przekazywane są do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Poświętnem oraz na składowisko w Dalanówku. Funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany w Naruszewie 19A. Wytwarzane odpady obejmują zarówno frakcje zmieszane, jak i szeroki zakres odpadów selektywnych, w tym papier, szkło, tworzywa sztuczne, odpady biodegradowalne, wielkogabarytowe

i niebezpieczne. Struktura strumienia odpadów potwierdza istotną rolę PSZOK oraz rozwinięty system selektywnej zbiórki odpadów.

Na terenie jednostki obowiązuje *Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Naruszewo na lata 2015-2032*. Na obszarze gminy zinwentaryzowano 7 986,773 Mg wyrobów azbestowych, z czego 4 237,619 Mg zostało usuniętych. Do eliminacji pozostaje 3 749,154 Mg materiałów, w większości zakwalifikowanych do III stopnia pilności.

W południowej części gminy, w relacji wschód-zachód, na długości około 18,0 km, przebiega rurociąg naftowy w kierunku Płocka. Nie ma on bezpośredniego znaczenia dla gminy, wprowadza jednak ograniczenia w możliwościach zainwestowania wzdłuż swojego przebiegu.

Rysunek 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – infrastruktura techniczna

Źródło: Opracowanie własne

Infrastruktura społeczna Gminy Naruszewo jest dobrze rozwinięta i stanowi kluczowy element funkcjonowania lokalnej społeczności. System edukacji obejmuje kompleksową sieć placówek oświatowo-wychowawczych, do których należą:

- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Naruszewie z oddziałami przedszkolnymi,
- Szkoła Podstawowa im. Piotra Sękowskiego w Nacpolsku z oddziałem przedszkolnym,
- Szkoła Podstawowa im. gen. Zygmunta Padlewskiego w Radzyminku z oddziałem przedszkolnym,
- Szkoła Podstawowa w Zaborowie z oddziałem przedszkolnym,
- Szkoła Podstawowa w Krysku.

Działalność w zakresie kultury prowadzona jest przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Naruszewie wraz z Filią w Nacpolsku. Zaplecze sportowo-rekreacyjne koncentruje się przede wszystkim w miejscowości Naruszewo, gdzie zlokalizowany jest kompleks boisk sportowych, a uzupełnieniem infrastruktury jest hala sportowa oraz w Nacpolsku, gdzie obok nowoczesnego boiska znajduje się hala sportowa. W sołectwach funkcjonują również obiekty o charakterze lokalnym, w tym boiska wiejskie, które zapewniają podstawowe warunki do aktywności sportowej mieszkańców.

W zakresie pomocy społecznej główną jednostką jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Naruszewie. Natomiast w obszarze opieki zdrowotnej działa Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „FAMILIA” Poradnia Rodzinna oraz dwie apteki w Naruszewie i Nacpolsku.

Bezpieczeństwo publiczne wspierają lokalne struktury Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP Kozarzewo, OSP Naruszewo, OSP Postróże, OSP Radzymin, OSP Sobanice, OSP Sosenkowo, OSP Strzembowo, OSP Zaborowo, OSP Żukowo), a także jednostki Policji (Posterunek Policji w Czerwińsku nad Wisłą).

Źródło: Opracowanie własne

4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

4.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

W zakresie ochrony przyrody i terenów zieleni przyjmuje się następujące zasady:

- należy dążyć do utrzymania i wzmacniania lokalnego systemu przyrodniczego, obejmującego doliny rzeczne, kompleksy leśne, zadrzewienia, zbiorniki wodne oraz inne elementy korytarzy ekologicznych,
- na terenach objętych formami ochrony przyrody należy stosować zasady wynikające z dokumentów je ustanawiających oraz, jeśli istnieją, planów zadań ochronnych i planów ochrony,
- należy zapewnić ciągłość przestrzenną struktur przyrodniczych, ograniczając ich fragmentację i minimalizując powstawanie barier dla migracji gatunków,
- należy zachować siedliska cennych i chronionych gatunków, niezależnie od formy użytkowania terenu, zgodnie z obowiązującymi przepisami o ochronie przyrody,
- należy dążyć do zachowania, odtwarzania, rewaloryzowania i kształtowania elementów przyrodniczych charakterystycznych dla krajobrazu wiejskiego, takich jak miedze, pasy zadrzewień śródpolnych, małe cieki i drogi śródpolne, śródpolne oczka wodne, ekosystemy brzegowe wód śródlądowych oraz żywopłoty, szczególnie w rejonach wielkoobszarowej gospodarki rolnej,
- należy dążyć do ochrony i zwiększenia powierzchni zadrzewień oraz zakrzewień śródpolnych, wspierając naturalny rozwój drzew i krzewów na miedzach i wokół oczek wodnych,
- wskazane jest podejmowanie współpracy z sąsiednimi gminami w zakresie ochrony przyrody, kształtowania powiązań ekologicznych oraz zarządzania systemami obszarów chronionych,
- należy ograniczyć lub eliminować obiekty mogące negatywnie wpływać na środowisko.

W zakresie ochrony zasobów wodnych oraz glebowych przyjmuje się następujące zasady:

- należy dążyć do poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez skoordynowane działania prawno-administracyjne, techniczne, ekonomiczne i edukacyjne,
- należy dążyć do racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi, między innymi poprzez ograniczanie wodochłonności i optymalizację zużycia wody do celów bytowo-gospodarczych i przemysłowych,
- należy dążyć do ochrony lub zwiększenia retencji wodnej (małej retencji) w środowisku, w tym w dolinach rzecznych i na gruntach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych, między

innymi przez budowę małych zbiorników wodnych, piętrzenie wody i retencję wód opadowych,

- należy dążyć do zwiększania wykorzystania wód opadowych i roztopowych na gruntach zurbanizowanych, w celu zmniejszenia poboru z dotychczasowych ujęć,
- należy dążyć do podejmowania działań ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochronnych ujęć wód,
- należy dążyć do ochrony naturalnych elementów przyrodniczych związanych z wodami, takich jak starorzecza, torfowiska, bagna, stawy i oczka wodne,
- w przypadku terenów rolniczych, należy dążyć do ochrony wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych,
- na obszarach użytkowanych rolniczo należy dążyć do pozostawiania pasów ochronnych wokół oczek wodnych i mokradeł,
- w dolinach rzek należy dążyć do zachowania tradycyjnej gospodarki łąkowej i zapobiegania przekształcaniu półnaturalnych łąk w pola lub intensywne użytki zielone,
- należy dążyć do poprawy warunków glebowo-wodnych dla rolnictwa, m.in. poprzez budowę i renowację infrastruktury nawadniającej i odwadniającej.

W zakresie ochrony powietrza przyjmuje się następujące zasady:

- należy dążyć do ograniczenia zanieczyszczenia środowiska naturalnego wynikającego z wykorzystywania wysokoemisyjnych paliw,
- zaleca się zastosowanie na szerszą skalę instrumentów zachęcających do montażu odnawialnych źródeł energii (OZE) i rozwiązań hybrydowych przez prywatnych właścicieli nieruchomości,
- należy dążyć do likwidacji szkodliwego oddziaływania obiektów uciążliwych dla środowiska,
- zaleca się kształtowanie zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych i wokół obiektów uciążliwych, a także budowę ekranów akustycznych na odcinkach o ponadnormatywnym hałasie.

W zakresie ochrony krajobrazu przyjmuje się następujące zasady:

- należy dążyć do stosowania rozwiązań techniczno-przestrzennych służących zachowaniu i podwyższeniu jakości krajobrazowej przestrzeni oraz zapobieganiu przekształceniom skutkującym utratą walorów przyrodniczo-krajobrazowych,
- należy dążyć do ochrony wyróżniających się wizualnie form geomorfologicznych,
- należy dążyć do porządkowania i odtwarzania wartości kulturowych oraz elementów ekspozycji krajobrazowej,

- należy dążyć do utrzymania cennych krajobrazowo przestrzeni otwartych, przy jednoczesnym ograniczaniu inwestowania na terenach rolnych i leśnych,
- należy dążyć do kształtowania nowej zabudowy w sposób nawiązujący do tradycji miejsca oraz eksponowania dominant architektonicznych i krajobrazowych,
- należy dążyć do ograniczania powstawania form zagospodarowania obcych krajobrazowo oraz eliminowanie obiektów dysharmonijnych,
- należy dążyć do ochrony i kreowania ładu przestrzennego oraz zachowania walorów krajobrazu kulturowego,
- zaleca się optymalizację układu osadniczego i ograniczanie rozpraszania zabudowy (zwłaszcza z uwagi na rozproszony model osadniczy Gminy Naruszewo).

4.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, a także w przypadku rozwoju funkcji turystycznych, przyjmuje się następujące zasady:

- należy dążyć do porządkowania i odtwarzania wartości kulturowych oraz elementów ekspozycji krajobrazowej,
- należy dążyć do zachowania i kreowania ładu przestrzennego, w tym zachowania walorów krajobrazu kulturowego oraz kształtowania pasm przyrodniczo-kulturowych o znaczeniu regionalnym,
- należy dążyć do utrzymania w dobrym stanie zasobów dziedzictwa kulturowego objętych ochroną konserwatorską prawną (rejestr zabytków) oraz ustawową (ewidencja zabytków),
- wskazane jest prowadzenie kompleksowej odnowy i rewaloryzacji zdegradowanych zabytkowych założeń przestrzennych oraz obiektów i zespołów zabytkowych definiujących tożsamość regionu, w tym zespołów podworskich i sakralnych,
- należy dążyć do zachowania i odtwarzania dawnych układów terenów zielonych o wartości historycznej, w tym cmentarzy, alei, szpalerów i założeń parkowych,
- należy dążyć do ograniczania funkcji użytkowych obniżających wartości historyczne obiektów zabytkowych oraz obiektów kolidujących z walorami kulturowymi obszarów zabytkowych,
- należy dążyć do kształtowania nowej zabudowy w sposób nawiązujący do tradycji miejsca, eksponować i odtwarzać dominanty architektoniczne i krajobrazowe oraz ograniczać powstawanie obcych krajobrazowo form zagospodarowania,
- należy identyfikować wartościowe obiekty i obszary dóbr kultury współczesnej o charakterze ponadlokalnym oraz chronić je poprzez ustalenia w gminnych dokumentach planistycznych,

- należy dążyć do objęcia ochroną terenów zachowujących tożsamość kulturową i walory tradycyjnego krajobrazu (w tym tradycyjną zabudowę wiejską) o specyficznych i unikatowych walorach krajobrazowych,
- należy dążyć do zagospodarowania i udostępniania dobrze zachowanych stanowisk archeologicznych w celach dydaktycznych, naukowych i turystycznych,
- roboty ziemne w strefach ochrony archeologicznej muszą być prowadzone pod nadzorem konserwatorskim,
- należy dążyć do wzmacniania istniejących oraz nadawania nieużytkowanym obiektom zabytkowym nowych funkcji kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych w celu efektywnego i racjonalnego gospodarowania zasobami, podnoszenia atrakcyjności i tworzenia miejsc pracy,
- należy dążyć do wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego (w tym tradycji wiejskich i zasobów zabytkowych) jako czynnika rozwoju turystyki (agroturystyka, turystyka kulturowa) i promocji regionu,
- należy dążyć do poprawy dostępu do placówek kultury, przekształceń oraz adaptacji zasobów dziedzictwa kultury (w tym obiektów zabytkowych).

4.3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

W zakresie kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów przyjmuje się:

- wykorzystanie położenia oraz rozwój osadniczy:
 - należy wykorzystać położenie gminy w sąsiedztwie Płońska oraz w zasięgu oddziaływania Warszawy, a także dobrą dostępność transportową (DK50, DW570, DW571) do rozwoju działalności gospodarczej,
 - należy dążyć do zapobiegania niekontrolowanemu rozprzestrzenianiu się zabudowy oraz do ograniczania rozproszonego osadnictwa,
 - należy dążyć do ochrony krajobrazu poprzez utrzymanie czytelnych granic pomiędzy terenami otwartymi a zurbanizowanymi,
 - należy dążyć do efektywnego wykorzystania terenów w istniejących strukturach osadniczych oraz zwiększania zwartości oraz kształtowania logicznej struktury przestrzennej miejscowości,
 - wyznaczanie nowych terenów pod rozwój osadnictwa powinno odbywać się na podstawie analiz sporządzonych do dokumentów planistycznych, z uwzględnieniem możliwości infrastrukturalnych i środowiskowych,
- kształtowanie zabudowy i zapewnienie ładu przestrzennego

- należy dążyć do lokalizowania nowej zabudowy w powiązaniu z istniejącą strukturą osadniczą, z preferencją dla terenów skomunikowanych i uzbrojonych oraz wymagających minimalnej rozbudowy sieci technicznych,
- należy dążyć do uzupełniania zabudowy mieszkaniowej o usługi podstawowe oraz tereny zieleni urządzonej, zwiększając funkcjonalność i atrakcyjność obszarów zamieszkania,
- należy dążyć do projektowania nowej zabudowy jako uzupełnienia istniejącego układu przestrzennego, w szczególności w obrębie miejscowości o rosnącej roli usługowej i mieszkaniowej (np. Naruszewo, Nacpolsk, Radzymin),
- należy dążyć do unikania konfliktów funkcjonalnych, zwłaszcza pomiędzy terenami mieszkaniowymi a zabudową produkcyjną, przemysłową i zagrodową o potencjale uciążliwości,
- należy dbać o ład przestrzenny poprzez ustalenie zasad kompozycji zabudowy, jej gabarytów, formy architektonicznej oraz relacji z przestrzenią publiczną,
- infrastruktura techniczna i społeczna jako warunek rozwoju:
 - należy dążyć do rozbudowy infrastruktury technicznej oraz drogowej, celem zapewnienia standardów obsługi terenów przeznaczonych pod zabudowę,
 - należy dążyć do integracji planowania przestrzennego z rozwojem infrastruktury cyfrowej, zwłaszcza poprzez zwiększanie dostępu do szerokopasmowego internetu,
 - należy dążyć do podnoszenia jakości istniejących struktur osadniczych poprzez koncentrację usług publicznych oraz tworzenie ogólnodostępnych przestrzeni publicznych w ośrodkach lokalnych,
 - należy uwzględniać konieczność rozwoju infrastruktury społecznej jako warunku zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej,
- rozwój gospodarczy z poszanowaniem funkcji rolniczej i środowiska:
 - zaleca się lokalizowanie zabudowy produkcyjno-przemysłowej przy głównych szlakach komunikacyjnych,
 - należy dążyć do ochrony gruntów rolnych o wysokiej wartości produkcyjnej (klasy bonitacyjne I-III) oraz terenów leśnych przed nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne,
 - należy dążyć do stosowania rozwiązań ograniczających oddziaływania uciążliwych funkcji,
 - w przypadku obiektów, które mimo zastosowania dostępnych technologii nie spełniają standardów ochrony środowiska, należy rozważyć utworzenie obszarów ograniczonego użytkowania,
- ochrona zasobów środowiska i przeciwdziałanie degradacji przestrzeni:

- należy dążyć do przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji, w szczególności w zakresie presji na tereny rolne i przyrodnicze,
- należy dążyć do ochrony głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochronnych ujęć wód,
- należy dążyć do racjonalnego gospodarowania terenami o utraconych funkcjach, poprzez ich przekształcenia i ponowne wykorzystanie pod funkcje mieszkaniowe, usługowe lub rekreacyjne,
- należy dążyć do utrzymania i wzmacniania elementów zielonej infrastruktury jako integralnych składników układu przestrzennego.

Potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej:

- zapobieganie depopulacji i wzmocnienie atrakcyjności osiedleńczej,
- dostosowanie oferty mieszkaniowej do struktury demograficznej,
- lokalizacja nowej zabudowy w obszarach o rosnącym potencjale,
- integracja rozwoju mieszkaniowego z infrastrukturą techniczną.

4.4. Zasady lokalizacji obiektów handlowych wielkopowierzchniowych w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jako handel wielkopowierzchniowy rozumie się handel realizowany w obiekcie handlowym o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000 m².

W przypadku lokalizacji nowych obiektów handlu wielkopowierzchniowego na terenie gminy:

- lokalizacja nowych obiektów handlu wielkopowierzchniowego musi odbywać się z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań i przy maksymalnym zminimalizowaniu ewentualnych uciążliwości dla zabudowy mieszkaniowej i środowiska,
- lokalizacja nowych obiektów handlu wielkopowierzchniowego zgodnie z przepisami odrębnymi, w tym warunkami technicznymi, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

4.5. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Dla lokalizacji inwestycji celu publicznego stosuje się przepisy art. 50-67c ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2024 poz. 1130 ze zm.). Zgodnie z definicją celu publicznego zawartą w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. 2024 poz. 1145 ze zm.), działania te obejmują realizację celów takich jak:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi dla rowerów i drogi wodne, budowa, utrzymanie oraz wykonanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji,
- budowa i utrzymywanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń,
- budowa i utrzymanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym składowania lub wykorzystywania w instalacji odnawialnych źródeł energii, w tym instalacji do wytwarzania biogazu w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. 2024 poz. 1361 ze zm.),
- budowa i utrzymanie obiektów oraz urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacji i utrzymania wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,
- sprawowanie opieki nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- budowa i utrzymanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, sądów i prokuratur, uczelni publicznych, federacji podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, o których mowa w art. 165 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2024 poz. 1571 ze zm.), szkół publicznych, państwowych lub samorządowych instytucji kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, obiektów sportowych,
- budowa, utrzymanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa, a także ustanowienie strefy ochronnej terenu zamkniętego, w tym wynikające z umów lub porozumień międzynarodowych, a także na potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa publicznego,
- poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górnictw,
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy,
- inne cele publiczne określone w odrębnych ustawach.

Zgodnie z ustaleniami Okresowej oceny Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego – Część II. Ocena realizacji inwestycji celu publicznego

o znaczeniu ponadlokalnym, na obszarze gminy Naruszewo zidentyfikowano szereg przedsięwzięć o znaczeniu ponadlokalnym, w tym w szczególności:

- rozbudowę drogi wojewódzkiej numer 571 Naruszewo-Nasielsk-Pułtusk (km 32+820) na skrzyżowaniu z drogą wojewódzką numer 632 Płońsk-Nasielsk-Pułtusk-Marki (km 34+244) w miejscowości Pniewo. Inwestycja ta została ukierunkowana na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- inwestycję z zakresu gospodarki odpadami, obejmującą budowę punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną.

Ponadto, od czasu uchwalenia obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, na poziomie rządowym przyjęto nowe dokumenty⁸ dotyczące rozwoju infrastruktury transportowej. Zmiany te mają bezpośredni wpływ na układ komunikacyjny regionu i obejmują:

- dodanie nowego przebiegu drogi ekspresowej S50, prowadzącej na odcinku: A2 (CPK) – Sochaczew – Wyszogród – S10 (Naruszewo) – Serock – S8 (Radzymin) – A2 (Mińsk Mazowiecki). Korytarz ten pełni funkcję obwodnicy aglomeracji warszawskiej, a jednocześnie wzmacnia węzłowe znaczenie Naruszewa,
- zmianę przebiegu drogi ekspresowej S10, która w nowym wariantcie została określona jako trasa: A6 (Szczecin) – Piła – Bydgoszcz – Toruń – Płock – Naruszewo, zastępując wcześniejszy planowany odcinek prowadzący do S7 (Nowy Dwór Mazowiecki) i S8 (Wołomin). Odcinek S10 między S7 a S8, dotychczas ujęty orientacyjnie w PZPWM, został zastąpiony przez korytarz S50 na odcinku S10 (Naruszewo) – Serock – S8 (Radzymin).

W odniesieniu do przedsięwzięcia budowy drogi ekspresowej S10 na odcinku Toruń – Płock – Naruszewo (S50), wskazano, że inwestycja znajduje się w fazie prac studialnych prowadzonych w zakresie zgodnym z obowiązującymi rozporządzeniami. Etap ten obejmuje analizy techniczne, środowiskowe i wariantowe, niezbędne do określenia docelowego korytarza oraz parametrów trasy.

4.6. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

W zakresie kierunków rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i transportowej zaleca się:

- modernizację i rozbudowę kluczowych odcinków sieci drogowej w celu poprawy bezpieczeństwa, przepustowości oraz obsługi nowych terenów inwestycyjnych,
- usprawnianie organizacji ruchu, w tym przebudowę skrzyżowań, redukcję miejsc kolizyjnych i wdrażanie stref uspokojonego ruchu,

⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 2004 roku w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 741 oraz 2019 r. poz. 1819)

- rozwijanie systemu transportu publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy dostępności, integracji przystanków oraz zwiększenia atrakcyjności przewozów,
- wzmacnianie mobilności aktywnej poprzez budowę chodników, tras pieszo-rowerowych, infrastruktury oświetleniowej i elementów poprawiających bezpieczeństwo pieszych oraz rowerzystów,
- rozwijanie powiązań transportowych z obszarami sąsiednimi, w celu zwiększenia integracji komunikacyjnej gminy w układzie regionalnym,
- rozwijanie infrastruktury wspierającej transport publiczny, w tym systemów przesiadkowych,
- modernizację i dostosowanie istniejących tras oraz urządzeń komunikacyjnych tak, aby zapewniały obsługę obecnych oraz planowanych obszarów zabudowy.

W odniesieniu do kierunków rozwoju infrastruktury technicznej rekomenduje się:

- modernizację oraz stopniową wymianę przestarzałych elementów sieci wodociągowych, kanalizacyjnych, energetycznych i telekomunikacyjnych,
- rozbudowę infrastruktury technicznej w lokalizacjach, gdzie istnieją luki w dostępie do podstawowych usług komunalnych,
- rozwijanie gospodarki wodno-kanalizacyjnej w celu umożliwienia obsługi nowych terenów inwestycyjnych oraz likwidacji ograniczeń rozwojowych,
- wspieranie transformacji energetycznej poprzez poprawę efektywności energetycznej, ograniczenie strat przesyłowych oraz dywersyfikację źródeł energii,
- rozwijanie systemów opartych na odnawialnych źródłach energii, takich jak instalacje fotowoltaiczne, pompy ciepła czy energooszczędne systemy oświetlenia,
- eliminowanie braków w dostępie do szerokopasmowych usług cyfrowych i rozwój infrastruktury światłowodowej o wysokiej przepustowości,
- dalszą rozbudowę i unowocześnianie systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków bytowych oraz wód opadowych na terenach zurbanizowanych,
- rozwijanie systemu gospodarki odpadami zgodnie z obowiązującymi dokumentami planistycznymi i zasadami zrównoważonego rozwoju.

W obszarze kierunków rozwoju infrastruktury społecznej zaleca się:

- modernizację i dostosowywanie placówek edukacyjnych do aktualnych standardów dydaktycznych, technicznych i energetycznych,
- rozwijanie instytucji opieki nad dziećmi, w tym żłobków i przedszkoli, w celu zapewnienia dostępności usług opiekuńczych dla mieszkańców,

- wzmacnianie infrastruktury kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej, z uwzględnieniem obiektów wielofunkcyjnych oraz przestrzeni publicznych integrujących społeczność lokalną,
- rozwijanie usług społecznych i opiekuńczych, szczególnie ukierunkowanych na osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami oraz mieszkańców o ograniczonej mobilności,
- poprawę warunków technicznych i dostępności infrastruktury zdrowotnej, w tym placówek podstawowej opieki zdrowotnej oraz obiektów rehabilitacyjnych,
- rozbudowę publicznie dostępnej bazy sportowej i rekreacyjnej zarówno w powiązaniu ze szkołami, jak i w formie niezależnych obiektów przystosowanych do różnych grup użytkowników.

4.7. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Przy lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW należy stosować obowiązujące przepisy prawa. W zakresie infrastruktury energii odnawialnej uwzględnia się obowiązujące regulacje prawne, w tym wymóg zachowania minimalnej odległości elektrowni wiatrowych od obiektów, w szczególności budynków mieszkalnych.

Dla obszarów rozmieszczenia farm fotowoltaicznych przewiduje się lokalizację obiektów budowlanych niezbędnych do funkcjonowania farm fotowoltaicznych. Lokalizacja instalacji do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych powinna odbywać się z preferowaniem obszarów o największym potencjale zasobowym, przy uwzględnieniu konieczności eliminowania lub maksymalnego ograniczania zagrożeń i negatywnego oddziaływania tej infrastruktury na środowisko, w tym na bioróżnorodność, powiązania przyrodnicze, walory krajobrazowe oraz zdrowie ludzi:

- elektrowni wiatrowych w lokalizacjach spełniających wymogi środowiskowe, krajobrazowe, bezpieczeństwa i obronności państwa, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów odrębnych,
- instalacji na biomasę i biogaz na terenach wiejskich, w tym na drewno odpadowe, słomę odpadową z rolnictwa, pozostałości siana z produkcji rolniczej, odpady z hodowli i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz plantacji roślin energetycznych,
- instalacji słonecznych, w tym energię z systemów fotowoltaicznych (farm fotowoltaicznych) – w obrębie kompleksów gleb o najniższej przydatności rolniczej oraz na

— gruntach zrekultywowanych na cele inne niż rolnicze i leśne.

4.8. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, do tej kategorii zalicza się przedsięwzięcia: mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Zasady ogólne lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:

- lokalizowanie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko powinno odbywać się na terenach przeznaczonych pod działalność produkcyjną, magazynową i usługową, z dala od zabudowy mieszkaniowej,
- inwestycje wymagające oceny oddziaływania na środowisko (OOS) należy sytuować tak, aby nie naruszały wartości przyrodniczych i krajobrazowych gminy,
- na obszarach form ochrony przyrody obowiązuje zakaz lub istotne ograniczenia lokalizacji przedsięwzięć uciążliwych,
- lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko musi zapewniać ochronę wód podziemnych i powierzchniowych, zwłaszcza w zasięgu głównego zbiornika wód podziemnych oraz dolin cieków Żurawianka i Naruszewka,
- inwestycje należy planować w sposób eliminujący ryzyko zanieczyszczeń gleby, powietrza i wód oraz zakłócenia ciągów ekologicznych,
- wzdłuż infrastruktury liniowej (między innymi wzdłuż ropociągu) obowiązują pasy ograniczonego użytkowania, w których lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko jest ograniczona lub wykluczona,
- przedsięwzięcia generujące znaczny ruch transportowy powinny być sytuowane tak, aby nie pogłębiać uciążliwości komunikacyjnych wzdłuż DK50 i dróg lokalnych,
- dla inwestycji mogących powodować ponadnormatywne oddziaływania konieczne jest stosowanie najlepszych dostępnych technik oraz rozwiązań minimalizujących hałas, emisje i wibracje,
- przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko wymagają zachowania bezpiecznych odległości od terenów zamieszkałych, placówek publicznych i obszarów rekreacyjnych,
- na terenach rolniczych o wysokiej klasie bonitacyjnej inwestycje mogące degradować glebę powinny być ograniczane lub dopuszczane wyłącznie w uzasadnionych przypadkach,
- lokalizacja przedsięwzięć musi być zgodna z aktami prawa miejscowego, w tym planami miejscowymi i zapisami dotyczącymi ochrony środowiska,

- w przypadku inwestycji o wysokim ryzyku oddziaływania możliwe jest ustanowienie obszarów ograniczonego użytkowania, jeżeli nie można zapewnić dotrzymania norm środowiskowych.

4.9. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

W odniesieniu do rolniczej przestrzeni produkcyjnej stosuje się następujące zalecenia:

- należy dążyć do ochrony gruntów rolnych najwyższych klas bonitacyjnych (I-III) poprzez ograniczanie ich przeznaczenia na cele nierolnicze oraz wspieranie ciągłości użytkowania rolniczego,
- należy dążyć do zapewnienia, aby tereny o wysokich wartościach użytkowych były wykorzystywane przede wszystkim na cele produkcji rolnej, z preferencją dla gospodarstw wyspecjalizowanych,
- należy dążyć do wzmacniania istniejących kierunków produkcji rolniczej oraz podnoszenia towarowości gospodarstw poprzez modernizację technologiczną, rozwój zaplecza infrastrukturalnego i wspieranie rynkowej opłacalności produkcji,
- tereny o przewadze użytków zielonych wysokiej i średniej jakości należy predysponować do produkcji hodowlanej (z wyłączeniem intensywnej hodowli przemysłowej), promując kierunki przyjazne środowisku oraz rolnictwo ekologiczne,
- należy dążyć do ograniczenia presji urbanizacyjnej na obszary o najwyższej wartości produkcyjnej, w tym poprzez kontrolę rozpraszania zabudowy i racjonalne planowanie stref rozwoju osadniczego,
- należy dążyć do tworzenia warunków sprzyjających lokalizacji nowoczesnych gospodarstw rolnych, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury drogowej, melioracyjnej, energetycznej i zaopatrzeniowej,
- należy dążyć do przeciwdziałania fragmentacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez stosowanie instrumentów konsolidacji i scalania gruntów, a także racjonalne zagospodarowanie terenów po scaleniu,
- tereny o średniej i niskiej zdolności produkcyjnej należy predysponować do funkcji wielofunkcyjnych, z zachowaniem walorów przyrodniczych i ograniczeniem intensywnej produkcji na glebach słabych,
- należy dążyć do ograniczenia wykorzystania najlepszych gleb na cele upraw roślin energetycznych, koncentrując je na glebach niższych klas bonitacyjnych,
- należy dążyć do poprawy warunków glebowo-wodnych, w tym poprzez rozwój systemów nawadniających i odwadniających, renowację urządzeń melioracyjnych oraz działania zmierzające do zwiększania retencji krajobrazowej,
- należy dążyć do realizacji działań ograniczających zanieczyszczenie wód azotanami pochodzenia rolniczego,

- na obszarach użytkowanych rolniczo należy pozostawiać pasy ochronne wokół oczek wodnych, cieków i mokradeł, w celu zwiększenia retencji i poprawy bioróżnorodności,
- należy dążyć do zagospodarowania gruntów o najniższej wartości produkcyjnej (gleby klas V-VI) poprzez między innymi:
 - wprowadzanie zadrzewień śródpolnych,
 - zalesienia na terenach marginalnych,
 - tworzenie małych zbiorników wodnych i elementów małej retencji.
- w dolinach rzecznych (między innymi Żurawianki i Naruszecki) wskazane jest utrzymanie zrównoważonego użytkowania terenów podmokłych i łąkowych, unikanie działań mogących zaburzać naturalne warunki hydrologiczne oraz ochrona wartościowych przyrodniczo siedlisk.

W zakresie leśnej przestrzeni produkcyjnej na terenie gminy przyjmuje się następujące zasady:

- należy dążyć do zwiększania lesistości gminy, w szczególności poprzez zalesianie gruntów o najniższej przydatności rolniczej oraz kształtowanie powiązań ekologicznych pomiędzy istniejącymi kompleksami leśnymi,
- należy dążyć do przeciwdziałania fragmentacji terenów leśnych, w tym poprzez unikanie rozproszonej zabudowy oraz tworzenie stref buforowych wokół lasów,
- należy dążyć do ograniczenia zmian przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne, utrzymując trwałość funkcji produkcyjnych i pozaprodukcyjnych lasów,
- w gospodarowaniu zasobami leśnymi należy uwzględniać nadrzędną rolę pozaprodukcyjnych funkcji lasów, w szczególności:
 - funkcji glebochronnych i wodochronnych,
 - funkcji rekreacyjnych i zdrowotnych,
 - funkcji ochronnych na terenach wrażliwych ekologicznie,
- należy dążyć do przebudowy drzewostanów w kierunku zgodnym z siedliskowym typem lasu, z naciskiem na zwiększenie udziału gatunków liściastych oraz podnoszenie odporności drzewostanów na zmiany klimatyczne,
- należy dążyć do ochrony i zwiększenia retencji leśnej, obejmującej:
 - zachowanie obszarów podmokłych,
 - renaturyzację lokalnych obszarów wodnoblotnych,
 - rozwój małej retencji leśnej, w tym zbiorników i progów spowalniających odpływ,
- tereny objęte formami ochrony przyrody należy traktować jako przestrzeń o ograniczonej ingerencji, z priorytetem dla zachowania walorów krajobrazowych oraz różnorodności biologicznej.

4.10. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji:

- dążenie do eliminacji stanu kryzysowego poprzez zintegrowane działania przestrzenne, infrastrukturalne, społeczne i środowiskowe,
- odnowienie terenów utraconych funkcjonalnie, w tym ich przekształcenia pod funkcje mieszkaniowe, usługowe, rekreacyjne lub infrastrukturalne.
- przebudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej, zwłaszcza dróg gruntowych, w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu oraz dostępności transportowej,
- odnowa i uczytelnienie przestrzeni publicznych poprzez modernizację ciągów pieszych, placów, zieleni urządzonej oraz elementów małej architektury,
- rehabilitacja istniejącej zabudowy, w tym remonty i modernizacje obiektów komunalnych i publicznych, z uwzględnieniem standardów dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i seniorów,
- kształtowanie ładu przestrzennego poprzez ustalanie form zabudowy, ograniczanie chaosu inwestycyjnego oraz eksponowanie wartościowych układów przestrzennych i obiektów,
- wzmacnianie struktury funkcjonalno-przestrzennej podobszarów rewitalizacji (Sosenkowo, Troski, Żukowo) poprzez konsekwentne działania rewaloryzacyjne, restauratorskie oraz modernizacyjne.

Zasady dotyczące obszarów wymagających rekultywacji, remediacji lub działań naprawczych:

- termomodernizacja budynków i poprawa efektywności energetycznej jako narzędzie ograniczania niskiej emisji i kosztów eksploatacji obiektów publicznych i komunalnych,
- systemowe usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów azbestowych, szczególnie w podobszarach o dużej skali zalegających materiałów (Żukowo, Sosenkowo),
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i przemysłowych poprzez działania fitomelioracyjne, krajobrazowe oraz odbudowę warunków środowiskowych umożliwiających nowe zagospodarowanie,
- ochrona i odtwarzanie terenów podmokłych, torfowisk i łąk poprzez ograniczanie melioracji oraz wspieranie retencji naturalnej,
- wprowadzenie rozwiązań zwiększających retencję wodną, w tym stref roślinnych, ciągów ekologicznych, ochrony dolin rzecznych i małych zbiorników wodnych,
- remediacja terenów zanieczyszczonych (gleby, wody) poprzez wdrażanie działań technicznych i środowiskowych zmierzających do przywrócenia ich zdolności użytkowej.

Zasady ogólne dla obszarów wymagających przekształceń:

- priorytetowe traktowanie działań prowadzących do przywrócenia funkcji społecznych, gospodarczych i środowiskowych zdegradowanych obszarów,
- integracja działań inwestycyjnych z celami społecznymi – między innymi aktywizacją mieszkańców i poprawą jakości życia,
- dbałość o spójność kompozycyjną i krajobrazową, w tym właściwe powiązania komunikacyjne oraz ekspozycję walorów przyrodniczych i kulturowych,
- stosowanie standardów zrównoważonego rozwoju, w tym efektywnego gospodarowania przestrzenią, energią i zasobami środowiska,
- uwzględnianie w planowaniu przestrzennym mechanizmów przeciwdziałających degradacji, depopulacji i izolacji społecznej.

5. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Według Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 obszar strategicznej interwencji definiowany jest jako *„wskazany w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub rozwiązania regulacyjne”*.

Na poziomie krajowym, zgodnie z KSRR 2030, gmina Naruszewo została zakwalifikowana do grupy obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją ze względu na kumulację problemów ekonomicznych. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją to skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych. Krajowa kwalifikacja oznacza, że gmina objęta jest interwencją publiczną ukierunkowaną na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom oraz wzmacnianie jej potencjałów w ramach polityki regionalnej prowadzonej na poziomie państwa.

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze są kluczowym elementem polityki rozwoju regionu, mającym na celu skoncentrowanie interwencji publicznej w miejscach, gdzie występują największe bariery rozwojowe lub największe, możliwe do aktywowania, potencjały. Gmina Naruszewo jest położona w granicach ciechanowskiego obszaru strategicznej interwencji.

Ciechanowski OSI jest zaliczany do OSI problemowych, które zostały wyznaczone w oparciu o granice podregionów (NUTS 3) w celu zniwelowania istniejących barier i problemów dla rozwoju. Interwencja w tych obszarach jest ograniczona do kluczowych obszarów

tematycznych, których potencjał jest niedostatecznie wykorzystany lub które negatywnie oddziałują na życie społeczno-gospodarcze. Główne kierunki interwencji w ciechanowskim OSI koncentrują się na dwóch obszarach:

- wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru
 - wsparcie wykształconych specjalizacji: sektora rolnego, przemysłu rolno-spożywczego,
 - elektronicznego, poligraficznego,
 - poprawę dostępności do infrastruktury społecznej,
 - zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej i wzbogacenie bazy dydaktycznej,
 - wspieranie współpracy przedsiębiorstw z podmiotami badawczymi i wdrożeniowymi
- poprawa stanu środowiska
 - zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych,
 - rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych,
 - wymianę nieefektywnych źródeł ciepła i termomodernizację budynków,
 - rozwój zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego poprawiającego dostępność przystanków kolejowych i centrów lokalnych,
 - rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych.

Na podstawie dokumentu „Strategiczne obszary żywicielskie w województwie mazowieckim” gmina Naruszewo należy do płockiego strategicznego obszaru żywicielskiego. Szczegółowe dane dotyczące kwalifikacji jednostki przedstawiają się następująco:

- kategoria obszaru: Gmina została zaliczona do Kategorii I (obszary wybitne), co oznacza, że należy do grupy gmin o najlepszych predyspozycjach do rozwoju funkcji żywicielskiej,
- łączna punktacja: Naruszewo uzyskało maksymalną możliwą liczbę punktów w analizie wieloczynnikowej – 13,5 pkt; składowe oceny:
 - potencjał przyrodniczy: 8 pkt – oznacza to, że wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie jest wyższy od średniej krajowej,
 - specjalizacja produkcji rolniczej: 4 pkt – świadczy to o bardzo silnie wykształconym kierunku produkcji (wskaźnik wyższy niż 400% średniej wojewódzkiej).
 - towarowość: 1,5 pkt – wskazuje na wysoki odsetek gospodarstw produkujących na rynek lub wysoką wartość produkcji towarowej (powyżej 150% średniej wojewódzkiej).

Gmina Naruszewo, jako jedna z 27 gmin płockiego strategicznego obszaru żywicielskiego, współtworzy strefę o wysokiej wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej i dużej koncentracji obszarów wybitnych. Takie usytuowanie sprzyja współpracy międzygminnej, rozwojowi rolnictwa zintegrowanego z rynkiem żywności oraz wykorzystaniu potencjału tego obszaru w dokumentach i programach ponadlokalnych.

6. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy Naruszewo

Na terenie gminy Naruszewo na poziomie lokalnym obszary strategicznej interwencji obejmują obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji wyznaczone w ramach sporządzania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Naruszewo.

Zgodnie z uchwałą numer LVIII/318/2023 Rady Gminy w Naruszewie z dnia 27 lipca 2023 roku wyznaczono obszar zdegradowany, który (z uwagi na spełnienie ustawowych parametrów obszaru rewitalizacji – to znaczy nieprzekraczanie 20% powierzchni gminy oraz zamieszkanie przez nie więcej niż 30% jej mieszkańców) został w całości zakwalifikowany jako obszar rewitalizacji, obejmując: jednostkę Sosenkowo, jednostkę Troski, jednostkę Żukowo.

Obszar zdegradowany określa się jako teren gminy dotknięty koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz, dodatkowo, co najmniej jednym z negatywnych zjawisk w wymiarze gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym.

Obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym koncentracja tych zjawisk jest szczególnie wysoka i który, ze względu na znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina wyznacza do prowadzenia procesów rewitalizacji.

Działania realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) dla Gminy Naruszewo na lata 2023-2030 koncentrują się na trzech głównych celach: zaangażowaniu mieszkańców w działalność społeczną i zawodową, stworzeniu atrakcyjnej przestrzeni publicznej oraz podniesieniu jakości życia poprzez remonty obiektów i budynków. Przedsięwzięcia te podzielono na projekty społeczne (miękkie) oraz infrastrukturalne (twarde), które są ze sobą ściśle powiązane.

Oto szczegółowy podział planowanych działań w obszarach rewitalizacji (Sosenkowo, Troski, Żukowo):

- działania społeczne i aktywizacyjne (realizowane we wszystkich jednostkach) Te działania mają na celu integrację społeczności oraz walkę z wykluczeniem i bezrobociem. Obejmują one:
 - wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem: organizacja warsztatów, zajęć edukacyjnych, sportowych i rekreacyjnych dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz rodzin korzystających z pomocy społecznej,
 - aktywizacja dzieci i młodzieży: zajęcia rozwijające umiejętności społeczne, doradztwo rówieśnicze, coaching oraz pomoc w nauce dla uczniów z problemami edukacyjnymi,
 - wsparcie na rynku pracy: Organizacja szkoleń zawodowych, kursów przedsiębiorczości, nauka pisania CV oraz doradztwo w zakresie pozyskiwania środków na własną działalność,

- animator aktywności lokalnej: zatrudnienie osoby odpowiedzialnej za organizację społeczności i animację działań miękkich
- działania infrastrukturalne i inwestycyjne – działania twarde mają na celu poprawę estetyki, bezpieczeństwa oraz stworzenie bazy lokalowej do realizacji wyżej wymienionych działań społecznych.
 - Sosenkowo: odnowa przestrzeni publicznej – modernizacja ciągu pieszo-jezdnego (drogi gminnej) o długości około 2,3 km. Inwestycja obejmuje wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej oraz poboczy lub chodnika, co ma na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego; poprawa bezpieczeństwa: doposażenie jednostki OSP w Sosenkowie oraz szkolenia strażaków.
 - Żukowo: głęboka modernizacja energetyczna świetlicy wiejskiej – kompleksowy remont obejmujący wymianę dachu, ocieplenie ścian i stropu, wymianę okien, montaż ekologicznego źródła ciepła oraz instalacji fotowoltaicznej i oświetlenia LED. Zmodernizowana świetlica będzie miejscem realizacji działań społecznych; wydarzenia integracyjne – organizacja festynu rodzinnego oraz zawodów strażackich połączonych z imprezą plenerową, co ma na celu wzmocnienie więzi społecznych; bezpieczeństw – doposażenie jednostki OSP w Żukowie.
 - Troski (w tym miejscowość Wróblewo-Osiedle): modernizacja infrastruktury drogowej – przebudowa ciągów komunikacyjnych we Wróblewie-Osiedlu (około 900 mb), polegająca na wykonaniu nawierzchni bitumicznej, termomodernizacja budynku wielorodzinnego – docieplenie bloku we Wróblewie-Osiedlu, montaż ekologicznego źródła ciepła oraz malowanie elewacji. Działanie to ma na celu obniżenie kosztów utrzymania mieszkań i walkę z ubóstwem energetycznym.

Mechanizm integracji działań w programie rewitalizacji zakłada komplementarność podejmowanych przedsięwzięć, w ramach której inwestycje infrastrukturalne stanowią podstawę dla realizacji inicjatyw społecznych, co pozwala osiągnąć trwałe efekty w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, przyczyniając się do kompleksowego ożywienia obszaru rewitalizacji.

7. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie wdrażanie dokumentu, a następnie jego monitoring i ewaluację.

Działania wyznaczone w dokumencie wynikają z kompetencji Gminy oraz ze zdiagnozowanych problemów i potrzeb mieszkańców. Ich koordynacja należy do obowiązku władzy wykonawczej Gminy Naruszewo – Wójta Gminy Naruszewo.

Wdrażanie Strategii będzie obejmować w szczególności:

- realizację przypisanych działań,
- ewaluację i monitorowanie procesu realizacji działań określonych w Strategii,
- kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych działań od partnerów i interesariuszy strategii,
- koordynację procesu jej aktualizacji we współpracy z Radą Gminy w Naruszewie,
- zapewnianie promocji Strategii,
- poszukiwanie, wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi pozabudżetowych źródeł finansowania dla działań.

Wójt Gminy Naruszewo będzie koordynował realizację założeń Strategii, które wykonywane będą przez poszczególne referaty i pracowników Urzędu Gminy w Naruszewie oraz kierowników, dyrektorów gminnych jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych kierunków działań przydzielonych im ze względu na posiadane kompetencje w danym zakresie.

Rada Gminy w Naruszewie będzie wsparciem strategicznym przy realizacji Strategii oraz podejmowaniu decyzji strategicznych.

Ponadto w Strategii znajdują się również działania, których realizację wspierać mogą organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy z terenu gminy, partnerzy społeczno-gospodarczy. Stąd istotne jest również wdrażanie skutecznych mechanizmów współdziałania między Gminą, a pozostałymi zainteresowanymi. Wszyscy partnerzy zaangażowani, realizujący działania w ramach Strategii będą aktywnie współpracować z Gminą Naruszewo (liderem i koordynatorem).

Rysunek 6. Podział zadań realizacji Strategii

WÓJT GMINY NARUSZEWO	• KOORDYNACJA I STYMULOWANIE DZIAŁAŃ • INTEGRACJA ZASOBÓW I INTERESARIUSZY
RADA GMINY W NARUSZEWIE	• WSPARCIE STRATEGICZNE PRZY REALIZACJI I EWALUACJI STRATEGII • POMOC PRZY PODEJMOWANIU DECYZJI STRATEGICZNYCH
PRACOWNICY URZĘDU GMINY W NARUSZEWIE	• KOORDYNOWANIE DZIAŁAŃ • POSZUKIWANIE ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA • MONITORING, EWALUACJA I PRZYGOTOWANIE ZMIAN DO AKTUALIZACJI
KOMÓRKI ORGANIZACYJNE URZĘDU GMINY (UG), GMINNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE, EWENTUALNI PARTNERZY	• REALIZACJA ZADAŃ

Źródło: Opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy będzie wdrażana poprzez wykorzystanie instrumentów obejmujących narzędzia programowe i finansowe, których zakres przedmiotowy lub kierunki wydatkowania środków podlegają bezpośredniej kontroli ze strony organów samorządu. Należą do nich m.in. programy branżowe, strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów, uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, projekty międzysektorowe i międzyorganizacyjne, w tym zlecanie zadań publicznych organizacjom pozarządowym czy klubom sportowym.

Dodatkowo rekomendowane jest również przyjęcie i aktualizacja szczegółowych programów i planów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji w zakresie celów wskazanych w Strategii w poszczególnych dziedzinach (np. pomocy społecznej, ochrony środowiska, rewitalizacji, gospodarki niskoemisyjnej oraz pozostałych strategii i programów jednorocznych).

Wobec powyższego, dla sprawnej realizacji przedmiotowej strategii konieczne będzie opracowywanie i wdrażanie następujących dokumentów (strategii, programów, planów) wykonawczych:

- Programu Ochrony Środowiska,
- Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
- Programu Opieki nad Zabytkami,
- Wieloletniego programu gospodarowania zasobem mieszkaniowym gminy,

- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Programu Profilaktyki i rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii,
- Programu Wspierania Rodziny.

Ważnym aspektem wdrażania Strategii jest również zachęcanie lokalnej społeczności do aktywnego udziału w planowaniu i realizacji zaplanowanych działań, przyczyniających się do rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy. Pełna wersja Strategii znajdować się będzie na stronie internetowej Gminy oraz dostępna będzie do wglądu w Urzędzie Gminy.

Monitoring wdrażania Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami i celami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie polegała na gromadzeniu i opracowywaniu pozyskanych informacji oraz danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji działań i osiągnięcia celów,
- prognozowanie możliwych zmian warunków realizacji Strategii,
- podjęcie czynności naprawczych i zabezpieczających,
- informowanie lokalnej społeczności o osiągniętych efektach,
- zapewnienie spójności różnych dokumentów programowych.

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości Strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i działań strategii, rozwiązywanie problemów. Ewaluacji podlegać będzie materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen; oraz ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji będzie realizowana w okresach rocznych, w oparciu o analizę wskaźnikową, na podstawie własnych danych i informacji statystyki publicznej generowanej przez Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, a także statystyk realizatorów działań. Organem odpowiedzialnym za monitorowanie będzie Wójt Gminy Naruszewo, który realizuje swoje zadania poprzez jednostki podległe.

Ponadto do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących ze sprawozdań i raportów. Bezpośrednim wskaźnikiem wykonania Strategii będzie stopień realizacji zaplanowanych w niej działań.

Informacje przede wszystkim zawarte będą w sporządzanym w terminie do dnia 31 maja każdego roku, raporcie o stanie gminy, który wynika z nałożonego na jednostki samorządu terytorialnego zobowiązaniem wynikającym z art. 28aa ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2025 poz. 1153). Prowadzony monitoring pozwoli na wykrycie zagrożenia w zakresie braku realizacji danego zadania i osiągnięcia założonych wskaźników oraz na ewentualną konieczność modyfikacji planowanych do realizacji działań lub podmiotów współpracujących przy ich realizacji.

Do roku od zakończenia realizacji Strategii sporządzony zostanie raport z ewaluacji zawierający podsumowanie efektów wybranych do realizacji działań w całym okresie jej wdrażania. Pozwoli to uzyskać pełny obraz i ocenę realizacji założeń Strategii. Będzie on również określał wnioski i rekomendacje, które pozwolą usprawnić proces wdrażania Strategii na kolejne lata.

8. Ramy finansowe i źródła finansowania

Zaplanowane do realizacji działania wskazane w Strategii, oprócz odpowiednich zasobów ludzkich i rzeczowych, muszą posiadać odpowiednie zasoby finansowe. Efektywna polityka rozwoju Gminy powinna wykorzystywać dostępne zewnętrzne środki finansowe oraz być dostosowana do możliwości budżetowych. Gmina Naruszewo, przystępując do realizacji danego działania, w pierwszej kolejności analizuje możliwość pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania na ten cel, tj.

- środki pochodzące z budżetu państwa,
- środki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego województwa, powiatu,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz w ramach Wspólnej Polityki Rolnej,
- fundusze celowe np. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej czy Funduszu Sprawiedliwości,
- fundusze Europejskiego Instrumentu Odbudowy,
- inne fundusze związane z funkcjonowaniem Unii Europejskiej np. Fundusze Norweskie, fundusze EOG),
- środki sektora pozarządowego oraz środki prywatne w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego,

— kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe rynku kapitałowego.

Główne źródła finansowania działań oraz wkładu własnego stanowi budżet Gminy. Część działań przewidzianych w Strategii należy do zadań realizowanych w ramach funkcjonowania gminnych jednostek organizacyjnych. Wobec tego środki na te działania pochodzić będą z dochodów własnych Gminy. Realizacja części działań zakłada również współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, stowarzyszeniami, pozostałymi partnerami. Współpraca ta może również opierać się na wspólnym finansowaniu działań, przekazaniu dotacji na ich realizację.

W poniższej tabeli przedstawiono szacunkowy harmonogram realizacji działań wyznaczonych w Strategii.

Tabela 12. Harmonogram realizacji działań Strategii Rozwoju Gminy

Cel operacyjny	Kierunki działań		Zadania	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	Planowane koszty realizacji zadania/ Planowane źródło finansowania
1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Cel strategiczny 1. Wysoka jakość życia mieszkańców														
Cel operacyjny 1.1. Kompleksowa oferta edukacyjna i opieki nad dziećmi	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury oraz bazy oświatowej													środki własne (Budżet Gminy Naruszewo) oraz zewnętrzne (krajowe i unijne)
	w tym	Rozwój bazy oświatowej w oparciu o istniejącą infrastrukturę. Modernizacja obiektów szkolnych i przedszkolnych												
		Modernizacja i organizacja stołówek szkolnych, poprzez remont istniejących w szkołach jadalni, w taki sposób, aby szkoły miały możliwość przygotowywania i wydawania posiłków dla dzieci we własnym zakresie												
	Zwiększenie dostępności do instytucjonalnej opieki nad najmłodszymi dziećmi (do lat 3)													
	w tym	Tworzenie miejsc opieki dziennej dla dzieci poniżej 3 roku życia np. Żłobek, klub dziecięcy – w oparciu o istniejącą infrastrukturę gminną (obiekty szkolne)												
	Doskonalenie jakości edukacji													
	w tym	Zwiększenie oferty edukacyjnej poprzez organizację dodatkowych zajęć.												
Cel operacyjny 1.2. Dobra dostępność usług kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych	Rozwój infrastruktury oraz oferty sportowo-rekreacyjnej													
	w tym	Promowanie aktywności fizycznej i podnoszenie poziomu sportowego w gminie poprzez wykorzystanie istniejącej bazy sportowej oraz inwestycje w: infrastrukturę sportową (m.in. budowa nowych obiektów sportowych (boisk, hal,												

Strategia Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035

Cel operacyjny	Kierunki działań		Zadania	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	Planowane koszty realizacji zadania/ Planowane źródło finansowania
1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
		siłowni plenerowych, placów zabaw) i modernizacja istniejącej												środki własne (Budżet Gminy Naruszewo) oraz zewnętrzne (krajowe i unijne)
		Rozwój sportu wyczynowego (m.in. tworzenie programów promujących aktywność fizyczną wśród mieszkańców, niezależnie od wieku i sprawności, wsparcie dla amatorskich form aktywności)												
		Wsparcie sportu wyczynowego (tj. pomoc dla lokalnych klubów sportowych); współpraca z innymi instytucjami (m.in. nawiązanie współpracy ze szkołami, organizacjami pozarządowymi w celu tworzenia spójnego systemu wspierania aktywności fizycznej i zdrowego stylu życia)												
	Rozszerzenie oferty kulturalnej													
	w tym	Utworzenie Gminnego Centrum Kultury na bazie Gminnej Biblioteki Publicznej w Naruszewie												
		Aktywizacja istniejących świetlic wiejskich poprzez organizację w nich spotkań integracyjnych oraz zajęć edukacyjnych takich jak: zajęcia plastyczne, kulinarne, taneczne, nauka gry w szachy, koło dziennikarskie, koło rękodzieła, gimnastyka artystyczna												
	Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego													
	Cel operacyjny 1.3. Wielowymiarowe usługi zdrowotne, pomocy społecznej oraz	Rozwój i modernizacja infrastruktury i usług zdrowotnych												
w tym		Poprawa dostępności do opieki zdrowotnej poprzez zwiększenie ilości podmiotów świadczących usługi POZ na terenie												

Strategia Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035

Cel operacyjny	Kierunki działań		Zadania	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	Planowane koszty realizacji zadania/ Planowane źródło finansowania
1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
bezpieczeństwa publicznego		Gminy, z wykorzystaniem bazy lokalowej Gminy Naruszewo												
		Modernizacja istniejącego budynku ośrodka zdrowia												
		Zwiększenie zakresu świadczeń zdrowotnych takich jak: rehabilitacyjne, badania diagnostyczne												
	Wzmocnienie systemu wsparcia społecznego i senioralnego													
	w tym	Prowadzenie aktywnej polityki senioralnej poprzez: promowanie różnych form integracji seniorów, wsparcie seniorów w codziennym funkcjonowaniu, tworzenie i rozwój klubów seniora – z wykorzystaniem bazy lokalowej Gminy Naruszewo												
	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców													
	w tym	Zwiększenie bezpieczeństwa poprzez wzmocnienie potencjału ochotniczych straży pożarnych												
		Wsparcie szkoleniowe strażaków ochotników w zakresie działań przeciwpożarowych i obrony cywilnej.												
		Szkolenia mieszkańców w zakresie obrony cywilnej												
		Modernizacja i zakup sprzętu przeciwpożarowego. Modernizacja i budowa świetlic i remiz strażackich. Budowa budowli ochronnych												
Cel operacyjny 1.4. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna	Wzmacnianie więzi i aktywności społecznej mieszkańców													środki własne (Budżet Gminy Naruszewo)
	w tym	Wsparcie rozwoju kół gospodyń wiejskich.												

Strategia Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035

Cel operacyjny	Kierunki działań		Zadania	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	Planowane koszty realizacji zadania/ Planowane źródło finansowania	
1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
														oraz zewnętrzne (krajowe i unijne)	
Cel strategiczny 2. Zrównoważona gospodarka wspierająca lokalną przedsiębiorczość, turystykę i rolnictwo															
Cel operacyjny 2.1. Zapewnienie warunków do inwestycji i rozwoju przedsiębiorczości	Rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców													środki własne (Budżet Gminy Naruszewo) oraz zewnętrzne (krajowe i unijne), kapitał prywatny	
	Stworzenie warunków do inwestowania i promocja gospodarcza gminy														
	w tym	Tworzenie warunków dla rozwoju podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w tym małych przedsiębiorstw, rzemiosła i rolników													
Wspieranie rolników i poprawa wydajności rolnictwa															
Cel operacyjny 2.2. Rozwinięta przedsiębiorczość z wykorzystaniem lokalnego potencjału rolnictwa i turystyki	w tym	Organizacja szkoleń, promowanie różnych form zrzeszania się przedsiębiorców i rolników													
		Utworzenie targowiska gminnego													
	Wzmacnianie potencjału turystycznego regionu														
	w tym	Wykorzystanie potencjału turystycznego, w szczególności walorów przyrodniczych Gminy Naruszewo													
		Tworzenie warunków do rozwoju bazy turystycznej i gastronomicznej. Współpraca w tym zakresie z sąsiednimi samorządami. Budowa infrastruktury towarzyszącej – letnich altan, palenisk do ogniska													
Cel strategiczny 3. Uporządkowana struktura funkcjonalno-przestrzenna															
Cel operacyjny 3.1. Sprawną i zmodernizowana	Rozbudowa oraz modernizacja sieci drogowej i okołodrogowej													środki własne (Budżet Gminy Naruszewo)	
	w tym	Budowa, rozbudowa i przebudowa dróg gminnych.													

Strategia Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035

Cel operacyjny	Kierunki działań		Zadania	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	Planowane koszty realizacji zadania/ Planowane źródło finansowania
1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
infrastruktura komunikacyjna			Zakres robót budowlanych: wykonanie nawierzchni z masy bitumicznej, wykonanie poboczy i zjazdów, regulacja odwodnienia zgodnie z zatwierdzonymi przez stosowne organy dokumentacjami projektowymi i decyzjami budowlanymi.											oraz zewnętrzne (krajowe i unijne),
			Montaż oświetlenia ulicznego, oznakowania pionowego i poziomego w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.											
			Dostawa i montaż lamp energooszczędnych z własnym źródłem zasilania (lampy hybrydowe z oprawami LED wyposażone w panele słoneczne/ turbiny wiatrowe). Energia, którą są zasilane, wytwarzana jest z odnawialnych źródeł energii (tj. słońca i wiatru). Uzyskana energia magazynowana jest w akumulatorze, a następnie wykorzystywana do oświetlenia wybranego obszaru. Montaż oznakowania drogowego zgodnego z zaopiniowanymi przez wymagane organy projektami stałych organizacji ruchu.											
			Remont istniejących dróg o nawierzchni asfaltowej zniszczonych wskutek długotrwałej eksploatacji zgodnie z dokumentacją projektową oraz zgłoszeniem robót. Zakres remontów: odtworzenie stanu pierwotnego przy dopuszczeniu stosowania wyrobów budowlanych innych niż użyto w stanie pierwotnym. Remonty obejmować będą nawierzchnię jezdni i zjazdów do posesji zabudowanych oraz pobocza dróg gminnych. Oznakowanie za											

Strategia Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035

Cel operacyjny	Kierunki działań		Zadania	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	Planowane koszty realizacji zadania/ Planowane źródło finansowania
1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
		pomocą nowych znaków pionowych (folia odbłaskowa zapewnia lepszą widoczność, sprawia, że oznakowanie jest jaśniejsze i lepiej widoczne z dalekich odległości, dzięki czemu kierowcy mają więcej czasu na reakcję).												
		Dostosowanie parametrów technicznych dróg do obowiązujących przepisów prawa. Budowa dróg zgodnie z zasadami współczesnej wiedzy technicznej, normami oraz z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa.												
		Współpraca z zarządcami dróg wyższej kategorii zlokalizowanych na terenie gminy Naruszewo oraz samorządami lokalnymi. Podejmowanie przez Samorząd Gminy Naruszewo działań ukierunkowanych na poprawę stanu bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego przy ścisłej współpracy z zarządcami dróg wyższej kategorii oraz okolicznymi samorządami lokalnymi. Realizacja wspólnych przedsięwzięć drogowych.												
	Rozwój ciągów pieszych i dróg dla rowerów wraz z infrastrukturą towarzyszącą													
	w tym	Budowa ścieżek rowerowych oraz ciągów pieszych												
	Rozwój komunikacji publicznej													środki własne (Budżet Gminy Naruszewo) oraz zewnętrzne (krajowe i unijne), kapitał prywatny
	w tym	Tworzenie nowych połączeń komunikacji transportu publicznego, w sposób ułatwiający mieszkańcom dotarcie do większych ośrodków miejskich, w tym uczniom do szkół ponadpodstawowych												

Strategia Rozwoju Gminy Naruszewo na lata 2026-2035

Cel operacyjny	Kierunki działań		Zadania	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	Planowane koszty realizacji zadania/ Planowane źródło finansowania
1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Cel operacyjny 3.2. Rozwinięta infrastruktura techniczna i mieszkalnictwo	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury wodno-kanalizacyjnej													środki własne (Budżet Gminy Naruszewo) oraz zewnętrzne (krajowe i unijne)
	Poprawa jakości sieci telekomunikacyjnej, w tym dostępu do internetu													
	Wspieranie działań służących rozwojowi budownictwa mieszkaniowego													
	w tym	Zwiększenie liczby mieszkań socjalnych poprzez budowę nowych lokali, bądź modernizację istniejących budynków polegającą na remontach i przebudowach istniejących zasobów komunalnych, aby dostosować je do standardu mieszkań socjalnych.												
Cel strategiczny 4. Środowisko naturalne dobrej jakości														
Cel operacyjny 4.1. Zwiększona ochrona zasobów przyrodniczych i poprawa jakości środowiska	Racjonalizacja gospodarki odpadami													środki własne (Budżet Gminy Naruszewo) oraz zewnętrzne (krajowe i unijne)
	Ochrona zasobów wodnych i zwiększenie retencji													
Cel operacyjny 4.2. Redukcja emisji zanieczyszczeń i wsparcie działań proekologicznych	Realizacja działań niskoemisyjnych w ramach poprawy stanu środowiska													środki własne (Budżet Gminy Naruszewo) oraz zewnętrzne (krajowe i unijne)
	w tym	Tworzenie warunków i wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii, w tym współpraca z innymi podmiotami												
	Zintegrowane działania na rzecz środowiska i edukacji ekologicznej													

Źródło: Opracowanie własne

Spis tabel i rysunków

Tabela 1. Analiza SWOT – wymiar społeczny	16
Tabela 2. Analiza SWOT – wymiar gospodarczy	17
Tabela 3. Analiza SWOT – wymiar przestrzenny	18
Tabela 4. Analiza SWOT – wymiar klimatyczno-środowiskowy	18
Tabela 5. Problemy, przyczyny i potrzeby rozwojowe gminy	21
Tabela 6. Cele strategiczne i operacyjne	24
Tabela 7. Cel strategiczny 1. Wysoka jakość życia mieszkańców	26
Tabela 8. Cel strategiczny 2. Zrównoważona gospodarka wspierająca lokalną przedsiębiorczość, turystykę i rolnictwo	33
Tabela 9. Cel strategiczny 3. Nowoczesna i spójna infrastruktura techniczna, komunikacyjna i mieszkaniowa	36
Tabela 10. Cel strategiczny 4. Środowisko naturalne dobrej jakości	40
Tabela 11. Wykaz jednostek pomocniczych i miejscowości wchodzących w skład Gminy Naruszewo	43
Tabela 12. Harmonogram realizacji działań Strategii Rozwoju Gminy	81
Rysunek 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – strefy funkcjonalno-przestrzenne	46
Rysunek 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – środowisko przyrodnicze	50
Rysunek 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – infrastruktura komunikacyjna	52
Rysunek 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – infrastruktura techniczna	55
Rysunek 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – infrastruktura społeczna	57
Rysunek 6. Podział zadań realizacji Strategii	77